

Uitvoeringsrapportage landspakketten

Aruba, Curaçao en Sint Maarten

Periode: 16 november 2022 – 15 februari 2023

Datum   10 maart 2023
Status   Finale versie

Inhoudsopgave

Uitvoeringsrapportage landspakketten no.1 2023	3
1. Inleiding	3
2. Voortgang landspakket Aruba	3
3. Voortgang landspakket Curaçao	6
4. Voortgang landspakket Sint Maarten	8
Bijlage A: Voortgang Uitvoeringsagenda's op activiteitniveau	11
Bijlage A.1: Voortgang Uitvoeringsagenda Aruba op activiteitniveau	12
Bijlage A.2: Voortgang Uitvoeringsagenda Curaçao op activiteitniveau	27
Bijlage A.3: Voortgang Uitvoeringsagenda Sint Maarten op activiteitniveau	51
Bijlage B: Zienswijzen van de Landen op Uitvoeringsrapportage	66
Bijlage B.1: Zienswijze Aruba	66
Bijlage B.2: Zienswijze Curaçao	66
Bijlage B.3: Zienswijze Sint Maarten	66
Bijlage C: Reactie TWO op Zienswijzen	67
Bijlage C.1: Reactie TWO op zienswijze Aruba	67
Bijlage C.2: Reactie TWO op zienswijze Curaçao	67
Bijlage C.3: Reactie TWO op zienswijze Sint Maarten	68

Uitvoeringsrapportage landspakketten no.1 2023

1. Inleiding

Sinds begin 2021 is door de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten (hierna: de Landen) en de Tijdelijke Werkorganisatie (hierna: TWO) gewerkt aan de invulling van de landspakketten. De thema's en maatregelen uit deze landspakketten worden periodiek per land uitgewerkt in Uitvoeringsagenda's. In de Uitvoeringsagenda wordt vastgelegd welke concrete stappen genomen moeten worden om de hervormingen uit de landspakketten te realiseren. In elke Uitvoeringsagenda zijn prioriteiten gesteld en de acties zijn zo concreet mogelijk benoemd. Op dit moment worden elk kwartaal nieuwe Uitvoeringsagenda's opgesteld.

De TWO verstrekt periodiek een rapportage over de uitvoering van de landspakketten (hierna: de Uitvoeringsrapportage), met daarin in ieder geval een beoordeling van de voortgang op de afspraken zoals gemaakt in de Uitvoeringsagenda's.

Deze eerste Uitvoeringsrapportage van 2023 beschrijft de voortgang van de landspakketten gedurende de periode 16 november 2022 tot en met 15 februari 2023. De rapportage ziet daarmee op gedeeltes van de vierde Uitvoeringsagenda van 2022 en de eerste Uitvoeringsagenda van 2023.

De volgende secties van de Uitvoeringsrapportage beschrijven de specifieke ontwikkelingen en voortgang van de Uitvoeringsagenda's van de afgelopen drie maanden per Land. Vervolgens bevat Bijlage A een voortgangsrapportage op activiteitsniveau per Land. Deze voortgangsrapportages geven een beoordeling van de voortgang, ongeacht wie de verantwoordelijke voor of uitvoerder van die afspraken is. Onvoldoende voortgang hoeft niet altijd verwijtbaar aan een Land te zijn. In de kolom toelichting van de voortgangsrapportages wordt de oorzaak van eventuele vertragingen nader toegelicht. De zienswijzen van de Landen op deze Uitvoeringsrapportage, evenals de reactie van de TWO op de zienswijzen van de Landen, zijn bijgevoegd als respectievelijk Bijlage B en C.

Kijk voor meer nieuws en achtergronden over de TWO en de Landspakketten, de werkwijze, plannen van aanpak en onderzoeksrapporten eens op de website: www.two-acs.com.

2. Voortgang landspakket Aruba

In de afgelopen drie maanden is op veel maatregelen uit het Landspakket Aruba goede voortgang geboekt. Bij een aantal maatregelen is vertraging ontstaan, vaak is deze verklaarbaar. Zo gaat er in het kader van financieel beheer veel capaciteit naar het ontwerp van het nieuwe verslaggevingsstelsel – een belangrijke ontwikkeling die de basis legt voor goede verslaggeving – waardoor acties voor andere activiteiten naar achteren zijn verschoven. Gezien het belang van het nieuwe verslaggevingsstelsel steunt TWO de keuze van Aruba om daar nu prioriteit aan te geven. In andere gevallen was de vertraging te voorkomen geweest. Zo maakte de trage uitbetaling van ingehuurde expertise door Aruba dat het Plan van Aanpak voor de oprichting van de Kansspelautoriteit vertraging heeft opgelopen.

Zoals hierboven al aangestipt, worden goede stappen gezet op het gebied van Financieel Beheer. Wel loopt de voortgang bij de roadmap Begroting achter ten opzichte van de planning. De beoogde stappen worden verdrongen door belangrijke dagelijkse werkzaamheden en de maatregelen uit thema A om tot een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening te komen. Met de werving van een programmamanager, waarvoor vanuit TWO een bijdrage is verstrekt, en de voorgenomen versterking van de capaciteit van de financiële functie kan de voortgang op de verschillende maatregelen beter geborgd worden.

Voor wat betreft de kosten en effectiviteit van de publieke sector loopt de aanbesteding voor de herinrichting van het overheidsapparaat, waar in de vorige uitvoeringsrapportage al melding van is gemaakt. Een belangrijke ontwikkeling is verder de invoering van prestatie management per 1 januari van dit jaar. Dit moet niet alleen bijdragen aan de ontwikkeling van medewerkers, maar zal ook de autonome groei van de kosten van het overheidsapparaat (door automatische bevordering) beperken. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat, in tegenstelling tot de plannen, Aruba besloten heeft de koppeling tussen beoordelen en belonen voor dit jaar nog los te laten vanwege weerstand vanuit de vakbonden – die overigens eerder in het traject wel al waren betrokken. Gezien de consequenties van dit besluit dringt TWO er op aan dat dit jaar gevoerde personeelsgesprekken wel formeel worden vastgelegd, zodat daar volgend jaar alsnog op kan worden voortgebouwd. Daarnaast is het van belang dat de rechtsgevolgen niet later dan per 1 januari 2024 ingaan – hetgeen ook in de volgende Uitvoeringsagenda zal worden opgenomen.

Het tweede deel van de doorlichting van de semi overheidsbedrijven is formeel opgeleverd. Inmiddels heeft Aruba haar bestuurlijke visie hierop geformuleerd. Aruba neemt de aanbevelingen grotendeels over. Dit vertaalt zich de komende tijd in helderheid over de vervolgstappen, waaronder het opstellen van deelnemingenbeleid, waarin beschreven wordt hoe de staat stuurt op de semi overheidsbedrijven om zo de publieke belangen te borgen. Verder heeft een startnotitie het licht gezien over Innovatie, Digitalisering en Automatisering, wat gezien kan worden als een aftrap in de richting van betere digitale dienstverlening en verhoging van de effectiviteit en efficiency van de overheid door middel van digitalisering. Dit jaar zullen de eerste, voorbereidende stappen worden gezet en zullen tevens een aantal concrete digitaliseringsprojecten worden opgepakt.

Per 1 januari 2023 is een aantal wijzigingen in het belastingstelsel doorgevoerd op het gebied van onder andere de BBO (omzetbelasting), inkomstenbelasting/loonbelasting, winstbelasting, dividendbelasting, overdrachtsbelasting en toeristenheffing. Deze vormen een goede eerste stap richting een robuust stelsel van belastingheffing. Volgende stappen zijn nodig, waarbij vereenvoudiging voor belastingplichtigen en voor de uitvoerder (Belastingdienst) de leidraad moet zijn. Een eenvoudiger stelsel leidt immers tot een betere naleving en eenvoudigere controle, waarmee de compliance wordt verhoogd – en daarmee de belastinginkomsten. TWO dringt er op aan snel de voorbereidingen op te pakken voor volgende stappen, waarbij als onderdeel daarvan ook de verschuiving naar indirecte belastingen (zoals BTW) wordt meegenomen. Hier worden inmiddels gesprekken over gevoerd, evenals over de doorontwikkeling van de Belastingdienst – hetgeen nodig is om de compliance te

verhogen. In dat kader is onder meer ondersteuning vanuit TWO toegezegd voor de meerjarige inzet van 10 fte t.b.v. het wegwerken van achterstanden.

Per 1 januari 2023 is ook het zogenaamde UBO (Ultimate Beneficial Owners) register formeel ingesteld, een anti-witwasmaatregel waarmee de uiteindelijke belanghebbenden van bedrijven inzichtelijk worden. De organisatie rondom het UBO is belegd bij de Kamer van Koophandel.

De brede maatschappelijke consultatie over arbeidsmarkt en sociale zekerheid is onlangs afgerond. Samen met de sociale partners en met ondersteuning vanuit Nederland werkt Aruba momenteel aan een notitie voor het bestuur van Aruba waarin ook de positiebepaling van de sociale partners wordt meegenomen. Die notitie vormt input voor het principebesluit over arbeidsmarkt en sociale zekerheid, dat eind maart wordt verwacht. Gelijktijdig wordt er in werkgroepen gewerkt aan de uitwerking van de overige hervormingsvoorstellen op het terrein van o.a. bijstand en handhaving. Ook is er per 1 februari 2023 een nieuw toelatingsbeleid vreemdelingen ingegaan. Dit beleid heeft Aruba pas recentelijk gedeeld met TWO. Dit werkt negatief uit op met name de uitwerking van de quick wins, die daardoor vertraging oploopt.

In het kader van thema Zorg is een zorgeconoom aangetrokken. Deze gaat zich onder meer bezig houden met het adviseren van Aruba over de acties die zijn opgenomen in de eerder vastgestelde roadmap en zal zich tevens buigen over het belangrijke vraagstuk van betaalbaarheid van de zorg op de langere termijn. De uitvoering van de roadmap Zorg laat overigens een overwegend positief beeld zien, waarbij de meeste activiteiten conform planning lopen. Van één daarvan, die toeziet op de tarieven van laboratoria, wordt implementatie mogelijk beduidend later dan verwacht, deels vanwege technische implementatieproblemen, deels ook vanwege mogelijke te verwachten juridische disputen met laboratoria.

Voor het thema Onderwijs is de afgelopen periode goed samengewerkt om te komen tot vervolgstappen met betrekking tot de aanbevelingen van de doorlichting. Zo wordt er binnenkort een werkgroep opgezet die gaat kijken naar welke thema's de landen gezamenlijk kunnen oppakken. Tegelijkertijd werkt Aruba aan de uitwerking van een uitvoeringsmatrix waarin het tijdspad van de overige aanbevelingen nader wordt bepaald. Aruba werkt daarnaast tevens aan de uitwerking van een implementatieplan om een duurzaam registratiesysteem voor kerngetallen te realiseren en wordt het advies van de taalcommissie met betrekking tot het taalbeleid bestuurlijk besproken.

TWO merkt op dat het Departement Casino wezen (DAC) onlangs kenbaar heeft gemaakt geen intentieverklaring met de kwartiermaker van de kansspelautoriteit te willen ondertekenen over mogelijke samenwerking. DAC wil pas na goedkeuring van de relevante vakbonden overgaan tot ondertekening. Onduidelijk is de rol van de vakbonden hierin. Samenwerking met, en afstemming van taken en verantwoordelijkheden tussen beide overheidsentiteiten, is noodzakelijk voor het goed functioneren van de toekomstige Kansspelautoriteit. TWO gaat hier op kort termijn over in gesprek met Aruba.

Tijdens het Justitieel Vierpartijen Overleg (JVO) van januari 2023 heeft de projectgroep conform planning het eerste hoofdstuk, inclusief Memorie van Toelichting, van de consensusrijkswet over bescherming van persoonsgegevens opgeleverd. Ondanks de gemaakte afspraken in het JVO met Aruba heeft de Directie Wetgeving en Juridische Zaken (DWJZ) geen bijdrage geleverd aan de wetteksten van het eerste hoofdstuk. Dit heeft mogelijke gevolgen voor het draagvlak van de rijkswet en implementatietraject. TWO zal er op aandringen dat de DWJZ in samenwerking met de projectgroep alsnog gaat bijdragen.

3. Voortgang landspakket Curaçao

In het afgelopen kwartaal is er op meerdere thema's goede voortgang geboekt, met name op de thema's publieke sector, economische hervormingen, onderwijs en versterken rechtstaat van het Landspakket. Bij de hervorming van het fiscaal stelsel en de online kansspelsector constateert de TWO echter een niet optimale samenwerking en zeer beperkte informatie-uitwisseling door Curaçao met de TWO. Daarnaast is sprake van toenemende vertraging in de politieke besluitvorming over de hervorming van de publieke sector, de doorlichting van de overheidsentiteiten en het onderzoek om de positie en de effectiviteit van de instituties te verbeteren. Dit wordt onder meer veroorzaakt door bezwaren van de Staten rond het eigenaarschap en opdrachtgeverschap en de mogelijke openbaarmaking van gevoelige informatie. De TWO is in overleg met de Nationale Hervormingscommissie (NHC) om de politieke besluitvorming hiervoor alsnog te realiseren met aanpassingen in de uitvoering van de beoogde maatregelen die voor beide partijen acceptabel zijn.

Op het gebied van de verbetering van het financieel beheer is sprake van vertraging door een gebrek aan capaciteit en uitgestelde besluitvorming, omdat Curaçao heeft gewacht op het gevraagde advies van het College financieel toezicht (Cft) over de Roadmap om tot een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening te komen. In de tweede helft van december heeft het Cft dit advies uitgebracht, zodat in de Raad van Ministers (RvM) de besluitvorming over de algehele aanpak binnenkort kan plaatsvinden. Punt van zorg daarnaast is de afronding van de aanbesteding van het onderzoek om de positie en effectiviteit van de instituties in het begrotings- en verantwoordingsproces te optimaliseren door uitgestelde besluitvorming in de RvM.

De totstandkoming van de statistiekverordening en de National Strategy for Development Statistics verloopt goed. De nieuwe statistiekverordening en de ontwikkelstrategie zijn bijna gereed.

Op het gebied van kosten en effectiviteit publieke sector is het Sociaal beleidsplan inmiddels opgesteld. Dit moet nog worden besproken in de ministeriële stuurgroep en de Raad van Ministers en vervolgens in het overleg met de vakbonden (CGOA). Hiermee zal nog zeker een kwartaal gemoeid zijn. De uitvoering van de 'quick scans' bij 9 ministeries en de versterking van de HR-functie zijn verder vertraagd omdat de opdrachtverlening aan de externe projectleiders nog niet is afgerond. De definitieve besluitvorming in de RvM over de verbetervoorstellen loopt door beide factoren vertraging op. De voorbereiding van de besluitvorming in de RvM over het implementatieplan, volgend op de verbetervoorstellen wordt momenteel voorbereid. Ondertussen lopen de voorbereidingen voor het uitvoeren van het programma Verbeteren Functioneren Overheid -als opvolger van het project Doorlichting- volgens planning en wordt de programma-organisatie alvast ingericht. De implementatie

van de verbetervoorstellen kan naar verwachting met vertraging starten aan het begin van het derde kwartaal. De uitvoering van het plan van aanpak voor de modernisering arbeidsvoorwaarden is tijdig afgerond. Het nieuwe beleidskader hiervoor is naar verwachting eind juni in concept gereed.

Op het terrein van Belastingen zijn voor de hervorming van de Belastingdienst en de modernisering en optimalisering van de Douane de plannen van aanpak in concept gereed. Het hervormingsplan voor het fiscale stelsel is verder vertraagd, terwijl op belangrijke onderdelen (zoals de winst-, inkomsten- en loonbelasting) wel wetgeving en beleidswijzigingen worden aangekondigd en voorbereid door Curaçao die van invloed zijn op de fiscale doelstellingen in het Landspakket. De TWO wordt bij deze wijzigingen onvoldoende betrokken en geïnformeerd, waardoor de voortgang en mate van realisatie van de hervormingsdoelstelling onvoldoende kan worden gemonitord. Op bestuurlijk niveau is inmiddels afgesproken om tot betere werkafspraken te komen waarmee de samenwerking en informatievoorziening op dit belangrijke thema kan worden verbeterd. Curaçao maakt wel goede voortgang bij de belasting compliance en de onderlinge belastingregeling, waarmee o.a. mogelijke winstverschuivingen worden voorkomen. De inspanningen ter verhoging van de compliance leiden tot hogere belastinginkomsten.

Bij het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW) is met hulp vanuit de TWO een ervaren manager ter versterking van het MT gestart. Ook heeft het SOAW een externe projectleider aangesteld voor de noodzakelijke hervormingen in de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid. Momenteel wordt een plan van aanpak opgesteld voor de vernieuwing van de toelatingsketen arbeidsmigranten en verbetering van het huidige proces van afgifte van tewerkstellingsvergunningen. Het eindrapport van de doorlichting van het arbeidsinspectie bevat bruikbare aanbevelingen. Na akkoord van de minister kan er een start worden gemaakt met de uitvoering.

De voortgangsrapportages van de SVB-maatregelen (Sociale Verzekeringsbank) benadrukken dat aanvullende beheersmaatregelen moeten worden uitgewerkt en noodzakelijke wetgeving snel moet worden ingevoerd. Hiermee moeten de inmiddels geprojecteerde tekorten voor 2023 worden gecompenseerd en het evenwicht in het schommelfonds eind 2023 alsnog worden gewaarborgd. De TWO vraagt bijzondere aandacht hiervoor van de betrokken ministers en de NHC.

Voor het bevorderen van het ondernemerschap en het versterken van het investeringsklimaat is een programmamanager gestart voor het opstellen van de implementatieplannen over de aanbevelingen uit de rapporten ‘red tape’ en ‘cost of doing business’ ter versterking van het ondernemerschapsklimaat. Het ministerie van Economische Ontwikkeling en de stakeholders worden hierbij intensief betrokken.

De uitvoering van het programma grond en vastgoed verloopt volgens planning met hulp van externe projectmedewerkers. De hoofdstructuur domeinbeheer, waarmee de afdeling gebiedsbeheer en vastgoed tot stand gebracht kan worden, is nagenoeg gereed.

Op het zorgdossier is er naar aanleiding van de precaire financiële situatie van het Curaçao Medical Center (CMC) een bestuurlijk *hoofdlijnenakkoord sanering*

CMC entiteiten gesloten. De uitwerking van het bestuurlijk hoofdlijnenakkoord is complex, vraagt inzet van veel verschillende stakeholders en neemt daardoor meer tijd in beslag dan van tevoren ingeschat. Naast de uitwerking van het bestuurlijk hoofdlijnenakkoord, neemt de Regiegroep "Sanering CMC entiteiten" ook de uitwerking van Spoor 1 (Herstructurering en realisering van een optimale financieringsstructuur van CMC-vastgoed en CMC-exploitatie) van het Plan van Aanpak "Verduurzaming CMC" over. Tussen de NHC en de TWO worden ten behoeve van de volgende uitvoeringsagenda afspraken gemaakt hoe de TWO wordt geïnformeerd over de voortgang van spoor 1. Half februari heeft de TWO de concept appreciatie op de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) aanbevelingen en de opvolging daarvan ontvangen. Na verwerking van de reactie van de TWO kan het "actieprogramma NZa aanbevelingen" door de Raad van Ministers worden vastgesteld.

De doorlichting (nulmeting) van het gehele onderwijsbestel is inmiddels afgerond. De hoofdlijnen uit de nulmeting zijn gepresenteerd en besproken tijdens het ministerieel vierlandenoverleg. Het eindrapport is aangeboden aan de minister van OWCS. In de beleidsreactie op het eindrapport zal het ministerie van OWCS, mede op basis van de reactie van de schoolbesturen, aangeven hoe met de aanbevelingen uit het rapport wordt omgegaan en welke vervolgstappen nog nodig zijn om de noodzakelijke hervormingen uit het Landspakket te realiseren. Vervolgens zal hiervoor een 'Theory of Change' en een 'roadmap' worden opgesteld in het tweede kwartaal, waarbij de belangrijke stakeholders worden betrokken.

Ondanks de gemaakte afspraken in de laatste uitvoeringsagenda's over de hervorming van de online kansspelsector is door Curaçao besloten om geen inhoudelijke informatie meer te delen met de TWO. Enerzijds is hiertoe besloten omdat de door de TWO gevraagde informatie door de Raad van Ministers als intern wordt aangemerkt, waaronder het plan voor de inrichting van het vergunningsverleningsproces en de inrichting van de nieuwe toezichthouder op de kansspelen. Anderzijds betreft dit zeer gevoelige informatie waarmee grote belangen worden geraakt. Curaçao wil voorkomen dat deze informatie vroegtijdig publiek wordt gemaakt, bijvoorbeeld in het kader van een mogelijk WOO-verzoek. Als gevolg hiervan kan de TWO geen toets uitvoeren op de concept LOK, zoals afgesproken in de uitvoeringsagenda en ook niet beoordelen of de doelstellingen uit het Landspakket worden gerealiseerd op dit belangrijke onderwerp. Op bestuurlijk niveau is hierop per brief gereageerd door Nederland en aangegeven dat Nederland dergelijke informatie, waaronder concept wetsteksten van de LOK, niet openbaar zal maken met een beroep op de weigeringsgronden die de WOO biedt. In de bestuurlijke brief is Curaçao daarom verzocht om de gevraagde informatie alsnog spoedig aan de TWO aan te bieden zodat de tussen Curaçao en Nederland gemaakte afspraken hierover in de uitvoeringsagenda's nagekomen worden.

4. Voortgang landspakket Sint Maarten

Dit kwartaal laat vooruitgang zien op een flink aantal maatregelen. Ook is er gestaag doorgewerkt aan de zogenaamde 'Theory of Change' sessies en de bijbehorende routekaarten. Zoals in eerdere uitvoeringsrapportages is gerapporteerd is en blijft de uitdaging de beperkte beschikbare capaciteit bij de overheid. De uitkomsten van het medewerkers-tevredenheidsonderzoek onder ambtenaren en de exit survey onder vertrokken ambtenaren gaan handvatten bieden om gerichte acties te ondernemen om deze uitdaging te adresseren. Sint Maarten en TWO zullen hierover in gesprek blijven.

In de afgelopen periode lag in de hoek van het financieel beheer de prioriteit onverminderd bij de voorbereiding van de implementatie van het nieuwe financiële systeem en de bijbehorende werkprocessen. Vanuit TWO is een bijdrage verstrekt om een programmamanager aan te stellen en de capaciteit binnen de financiële functie van Sint Maarten tijdelijk te versterken, zodat dit omvangrijke project succesvol kan worden uitgevoerd. Ten opzichte van de voorgaande rapportage is sprake van tegenslag bij de opschoning van de financiële administratie, maar daar staat tegenover dat met assistentie van de Auditdienst Rijk verdere stappen zijn gezet om de interne controle en de planning rondom de oplevering van de jaarrekening te verbeteren. Ook is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit de doorlichting van het begrotingsproces.

Er heeft dit kwartaal een impuls plaatsgevonden op de activiteiten gericht op de publieke sector. In het kader van capaciteitsopbouw zijn zowel de exit survey als het medewerkers-tevredenheidsonderzoek succesvol uitgerold. De roadshows ter ondersteuning van het medewerkers-tevredenheidsonderzoek hebben een positieve uitwerking gehad op het aantal respondenten. De minimale reactiegraad van 40% voor het onderzoek zal vrijwel zeker worden behaald voor het sluiten van het onderzoek eind februari 2023. Op 15 februari is een programmamanager voor personeelsbeleid begonnen. Daarnaast is de doorlichting van de wetgevingsfunctie afgerond en zal de komende periode worden gebruikt om te bekijken hoe de aanbevelingen kunnen worden opgepakt. Het plan van aanpak voor het Huisvestingsbeleid is in concept gereed en kan binnenkort het bestuurlijk afstemmingsproces in. De technische assistentie voor het versterken van de IT-afdeling is gestart. De focus ligt op het opzetten van de drie afdelingen helpdesk, systeembeheer en ontwikkeling zodat de afdeling goede dienstverlening kan leveren aan de overheidsorganisatie.

De eerste fase van de belastinghervorming is geformuleerd en gepresenteerd aan de financiële commissie van het parlement. Er is ambtelijke overeenstemming bereikt over verschillende wetgevingsproducten die voorwaardenscheppend zijn voor verdere hervorming en vereenvoudiging van het stelsel. Het wegwerken van achterstanden in de behandeling van belastingaangiftes evenals de opschoning van bestanden vordert volgens plan. Hieronder vallen maatregelen gericht op verbetering van de compliance van bedrijven. Er zijn belangrijke stappen gezet in het plannen van training en het versterken van personeel van de belastingdienst.

Hervormingen in het kader van het thema economische ontwikkeling beginnen goed vorm te krijgen. De opdracht voor de formulering van een voorstel voor een integrale sociaaleconomische hervormingsagenda - die zowel de arbeidswetgeving als de sociale zekerheid omvat - is gegund. Het voorstel wordt over enkele maanden verwacht nadat enkele consultatierondes met de sociale partners en andere belangengroepen hebben plaatsgevonden. Een aantal maatregelen uit een pakket waarmee de tewerkstelling van illegale werknemers wordt tegengegaan zijn inmiddels doorgevoerd. Het plan van aanpak gericht op het wegnemen van belemmeringen ten behoeve van investeringen is bijna afgerond. Tegelijkertijd is Sint Maarten al met een aantal acties begonnen, waaronder het moderniseren van het verlenen van vergunningen. Verder is een plan van aanpak grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid op ambtelijk niveau gereed.

Binnen het thema zorg wordt het volledige wetgevingspakket ter invoering van een systeem van algemene ziektekostenverzekering (General Health Insurance) via de ministerraad naar de relevante adviesorganen gestuurd. Na verwerking van de adviezen zal het pakket voor het midden van het jaar aan het parlement kunnen worden aangeboden. Hiermee blijft invoering op 1 januari 2024 in beeld. Eerdere vertragingen van de voorbereidingen zijn ingelopen. Het plan voor korte termijn kostenbesparende maatregelen is voltooid en is nu in het proces van goedkeuring.

De eindrapportage van de doorlichting van het onderwijsbestel is opgeleverd en op dit moment worden gesprekken gevoerd tussen het Ministerie van ECYS en TWO over de te nemen vervolgstappen.

Op 7 december 2022 is de overeenkomst tussen Sint Maarten en UNOPS ondertekend om Fase 1 (ontwerp tijdelijke en lange termijn faciliteiten) van start te laten gaan. Hiermee is na een lange onderhandelingsperiode het eerste gedeelte van de maatregel die voorschrijft de detentiesituatie structureel te verbeteren volbracht. Ook is er voortgang zichtbaar in het realiseren van de overeengekomen verbetermaatregelen detentiewezen, waaronder het starten van de opleidingen van gevangenisbewaarders.

Er zijn wel enige zorgen ontstaan over de communicatie met het ministerie van Justitie, waarbij structureel de terugkoppeling op de voortgang uitblijft. Dit heeft geresulteerd in belemmeringen in zowel de voorbereiding CFATF Mutual Evaluation als het op orde brengen van het criminaliteitsfonds.

Bijlage A: Voortgang Uitvoeringsagenda's op activiteitsniveau

De volgende bijlagen A.1, A.2 en A.3 bevatten de rapportages over de voortgang van de Uitvoeringsagenda's op activiteitsniveau over de periode 16 november 2022 tot en met 15 februari 2023. Voor elke uitvoeringsactiviteit geeft een kleurcode een samenvatting van de voortgang. Deze kleurcodes staan hieronder toegelicht.

	<p>Uitvoering van de maatregel/activiteit verloopt naar tevredenheid. De voortgang is voldoende en de output is van voldoende kwaliteit. Als een gestelde deadline niet is gehaald, dan is daar een gegronde reden voor en is de verwachting dat deze nog wel binnen afzienbare tijd gehaald kan worden. Dit geldt ook als de kwartaalgrens overschreden wordt.</p>
	<p>De uitvoering van de maatregel/activiteit blijft achter bij de verwachting. De kwaliteit van de geleverde output blijft achter en/of de deadline is niet gehaald of dreigt niet gehaald te worden zonder dat er gegronde redenen voor zijn. De TWO zal deze maatregel/activiteit nauwgezet blijven monitoren en waar nodig suggesties doen voor gerichte interventies.</p>
	<p>De uitvoering van de maatregel/activiteit behoeft acute (politieke) bijsturing, omdat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) de voortgang en/of de output structureel achterblijft bij de verwachting, de TWO meerdere interventies heeft gedaan, maar deze vooralsnog niet tot resultaten hebben geleid en de doelstellingen van het landspakket hierdoor in gevaar komen. <p style="text-align: center;"><i>of</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 2) ten aanzien van deze maatregel/activiteit door de RMR specifieke afspraken zijn gemaakt en deze niet zijn gehaald.
	<p>Grijs geeft aan dat er voor deze rapportageperiode geen activiteiten gepland stonden in de betreffende Uitvoeringsagenda's, en dat er dus niets te rapporteren valt. Dit is in de betreffende UA ook aangegeven.</p>

Bijlage A.1: Voortgang Uitvoeringsagenda Aruba op activiteitsniveau

Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting	
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER						
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1	Juridisch kader aanpassen als basis om financiële kolom te versterken.	16. Uitvoeringsbesluit aanbestedingen: publiceren.	n.n.b.	De aan de aanbestedingsverordening benodigde wijzigingen zijn in kaart gebracht. In de volgende uitvoeringsagenda zal een planning worden opgenomen voor de wijziging aan de verordening. Parallel aan de wijziging zal dan ook de publicatie van het landsbesluit plaatsvinden.
				17. Verslaggevingsstelsel: nadere uitwerking van het stelsel is gereed conform PvA.	31 januari 2023	Er is sprake van een vertraging van enkele weken, doordat naast het verslaggevingsstelsel ook een wijziging van de comptabiliteitsverordening moest worden opgesteld. De uitwerking is inmiddels klaar en dit definitieve ambtelijke concept zal aan de Rekenkamer en het CAft voorgelegd worden voor commentaar.
				18. Verslaggevingsstelsel: impactanalyse is gereed conform PvA	31 maart 2023	Zie toelichting A.1.1.17. De impactanalyse kan starten zodra het definitieve ambtelijke concept is afgerond. Hierdoor zal mogelijk ook sprake zijn van een vertraging van enkele weken.
				19. Verslaggevingsstelsel: concept implementatieplan is gereed conform PvA.	30 juni 2023	Loopt volgens planning.
				21. Concept ontwerp Regeling Materieel Beheer afgerond.	16 januari 2023	Dit is tijdig afgerond. Het concept van de regeling is opgesteld.
				22. Impactanalyse Regeling Materieel Beheer afgerond.	28 februari 2023	Er is sprake van vertraging, omdat de afronding van het verslaggevingsstelsel prioriteit had (zie ook toelichting A.1.1.17). De impactanalyse wordt in de week van 27 februari alsnog gestart en wordt naar verwachting uiterlijk 31 maart 2023 afgerond.
				23. Implementatieplan Regeling Materieel Beheer bestuurlijk vastgesteld.	30 juni 2023	Door de vertraging bij de impactanalyse zal vermoedelijk ook de planning van het opstellen van het implementatieplan een maand verschuiven.
	A.1.3	Roadmap verbetering financieel beheer.	5. Aanvullen nulmetingen met Douane en DIMP.	30 juni 2023	Loopt conform planning. Met de nulmetingen worden knelpunten in de controleerbaarheid van de financiële informatie in beeld gebracht. De nulmetingen worden volgtijdelijk uitgevoerd, waarbij inmiddels is gestart met de Douane, die naar verwachting eind april wordt afgerond.	

	A.1.4	Roadmap verbetering begroting.	2. Opstellen cursus begroting en begrotingsproces (updaten Leergang Openbare Financiën Aruba).	16 december 2022		De voortgang blijft achter bij de verwachtingen en de aanpak zal worden herzien. Een meer projectmatige aanpak is noodzakelijk om de voortgang beter te borgen. Daarnaast is gebleken dat het geïsoleerd updaten van de Leergang Openbare Financiën Aruba lastig zal gaan vanwege de samenhang tussen de verschillende modules.
			3. Vaststellen cursus begroting en begrotingsproces (updaten Leergang Openbare Financiën Aruba)	28 februari 2023		Zie toelichting A.1.4.2.
			4. Opstellen en bestuurlijk vaststellen van een plan van aanpak voor de implementatie van de geïdentificeerde quick wins, ter verbetering van het begrotingsproces.	28 februari 2023		De voortgang blijft achter bij de verwachtingen. Er is nog niet gestart met het uitwerken van het plan van aanpak, met name door andere werkzaamheden, zoals het opstellen van de eerste wijziging van begroting 2023. Ten tijde van het opstellen van deze rapportage vindt overleg plaats over wat dit betekent voor de planning.
			5. Opstellen van een plan van aanpak voor een onderzoek naar de wijze waarop policy based budgeting kan worden geïmplementeerd op Aruba (incl. implementatie planning- & controlcyclus).	28 februari 2023		De voortgang blijft achter bij de verwachtingen. Er is nog niet gestart met het uitwerken van het plan van aanpak, met name door andere werkzaamheden, zoals het opstellen van de eerste wijziging van begroting 2023. Ten tijde van het opstellen van deze rapportage vindt overleg plaats over wat dit betekent voor de planning.
			6. Bestuurlijk vaststellen van een plan van aanpak voor een onderzoek naar de wijze waarop policy based budgeting kan worden geïmplementeerd op Aruba (incl. implementatie planning- & controlcyclus).	31 maart 2023		Zie toelichting A.1.4.5.
			A.1.5	Roadmap verbetering financieel beleid.	1. Roadmap financieel beleid bestuurlijk vastgesteld.	31 januari 2023

A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden	A.2.3	Realisatie van het Implementatieplan Nationaal Statistisch Systeem	1. Opzetten NSS-wetgeving met duidelijke beschrijving van processen, procedures, rollen en verantwoordelijkheden van deelnemers	1 april 2023		De voorbereiding van het stelsel aan wetgeving die het functioneren van het NSS effectueert ligt op koers.
				2. Ontwerpen technische en Business Intelligence infrastructuur voor het Digitale Data Platform	1 april 2023		Loopt volgens planning. Met CBS NL in Bonaire wordt het gesprek gestart voor inwinnen van advies over hoe om te gaan met geaggregeerde gegevens, in lijn met de ontwikkelingen op het gebied van regelgeving ter bescherming van persoonsgegevens.
				3. Assessment data disseminatie strategieën die het beste aansluiten op de behoeften van gebruikers van officiële statistieken	1 april 2023		Voor het inrichten van processen ten behoeve van het uitwisselen van data uit verschillende digitale systemen wint CBS Aruba advies in van de Organization and Development of National Statistical Systems van de Verenigde Naties.
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.1	Onderzoek naar subsidiebeleid en -uitvoering.	6. PvA bestuurlijk vastgesteld.	16 december 2022		Zoals al werd voorzien in de uitvoeringsagenda is de bestuurlijke vaststelling over het kerstrees heengegeld, zodat er voldoende ruimte was voor de ambtelijke afstemming. Inmiddels zit het plan van aanpak in de lijn voor bestuurlijke vaststelling, die naar verwachting in maart 2023 zal plaatsvinden.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.4.1	Onderzoek naar huidige situatie en doelstellingen.	4. n.n.b.	n.n.b.		Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
THEMA B: KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR							
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend.				Hierover zijn geen specifieke afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.

B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.2.1	Doorlichting van (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten.	6. Beleidsreactie Aruba bestuurlijk vastgesteld.	31 januari 2023		De beleidsreactie is tijdig bestuurlijk vastgesteld en is klaar voor publicatie. De doorlichting en de beleidsreactie vormen de basis voor het hierna op te stellen Plan van Aanpak.
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.1	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralsnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.				Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.1	Verkenning mogelijkheden wetgevingspool ten behoeve van (tijdelijke) versterking wetgevingsfunctie landen.	5. Werving tijdelijke wetgevingscapaciteit	doorlopende activiteit		Een analyse/quickscan van de wetgevingscapaciteit wordt overwogen. Vooruitlopend daarop wordt bezien hoe kan worden voldaan aan de wetgevingsbehoefte op korte termijn.
		B.4.2	Voorstellen ontwikkelen om kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren.	6. Roadmap bestuurlijk vastgesteld inclusief meerjaren beleidsagenda.	n.n.b.		Medio 2022 is de concept roadmap bestuurlijk vastgesteld. Hierna zijn verschillende stakeholders benaderd. Daarnaast heeft er begin 2023 een Theory of Change (TOC) sessie plaatsgevonden. Op basis hiervan en een afrondende TOC sessie zal de concept roadmap geüpdatet worden en vervolgens bestuurlijk worden vastgesteld.
		B.4.3	Ontwerpen overheidsorganisatie	4. Overeenkomst opdracht herontwerp organisatiestructuur ondertekend.	22 mei 2023		De aanbesteding is op 23 december gepubliceerd, iets later dan eerder gepland, omdat er enige tijd nodig was om de aanbestedingsstrategie te herijken. Daarom schuift de ondertekening ook iets naar achteren naar 23 juni.
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versobering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	6. Definitieve rapportage opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	31 januari 2023		De rapportage van Aruba is medio februari opgeleverd, TWO had ingestemd met een beperkte vertraging.
				7. Beleidsreactie bestuurlijk vastgesteld.	14 maart 2023		Gezien de latere oplevering van B.5.3.6 wordt de beleidsreactie iets later verwacht.

B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.2	Juridisch kader onderzoeken.	9. Uitvoering fase 1 PvA niet-integer gedrag afgerond.	31 maart 2023		Dit wordt in Q2 uitgevoerd wegens het niet van te voren verwachte capaciteitsbeslag t.b.v. de invoering van prestatie management, zie B.9.2.2.
				10. Uitvoering Fase 2 PvA niet-integer gedrag afgerond.	31 augustus 2023		Deze activiteit wordt naar verwachting volgens planning afgerond.
				11. Uitvoering fase 1 PvA proefplaatsing afgerond.	31 maart 2023		Dit wordt in Q2 uitgevoerd wegens het niet van te voren verwachte capaciteitsbeslag t.b.v. de invoering van prestatie management, zie B.9.2.2.
				12. Uitvoering fase 2 PvA proefplaatsing afgerond.	31 augustus 2023		Deze activiteit wordt naar verwachting volgens planning afgerond.
				13. PvA aanpak moeilijk te re-integreren non-actieven Fase 1 afgerond	31 augustus 2023		Deze activiteit wordt naar verwachting volgens planning afgerond.
				14. PvA aanpak moeilijk te re-integreren non-actieven Fase 2 afgerond.	31 augustus 2023		Deze activiteit wordt naar verwachting volgens planning afgerond.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.1	Inventarisatie omvang externe inhuur.	3. n.n.b.	n.n.b.		Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.1	Onderzoek naar de HR-functie.	8. Concept HR-strategie ambtelijk vastgesteld	17 maart 2023		Dit wordt in Q2 uitgevoerd wegens het niet van te voren verwachte capaciteitsbeslag t.b.v. de invoering van prestatie management, zie B.9.2.2.
				9. Concept beleid werving en selectie instroom ambtelijk vastgesteld.	17 februari 2023		Dit wordt in Q2 uitgevoerd wegens het niet van te voren verwachte capaciteitsbeslag t.b.v. de invoering van prestatie management, zie B.9.2.2.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.	B.9.1	Analyse hoe strategisch personeelsbeleid te moderniseren.	9. Informele marktconsultatie Digitaal Platform Training en Opleiding.	n.n.b		Aruba is aan het onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om op kort termijn het online aanbod van Skilts town aan te bieden.
		B.9.2	P-cyclus met prestatie management invoeren.	2. Inwerkingtreding p-cyclus.	Uiterlijk 1 januari 2023		Het prestatie management systeem is per 1 januari officieel in werking getreden. Als gevolg van reacties vanuit de vakbond is bestuurlijk besloten hier dit jaar nog geen rechtspositionele gevolgen aan te verbinden maar pas in 2024.
				3. Monitoring op basis KPI 's	31 maart 2023/ 30 september 2023		Ook als gevolg van de extra capaciteitsinzet t.b.v. B.9.2.2 is deze activiteit verschoven naar het tweede kwartaal. Het vaststellen van de KPI's zal in Q2 plaatsvinden en de monitoring zal derhalve vanaf Q3 beginnen.

B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.2	Digitalisering dienstverlening overheid.	2. Startnotitie innovatie, digitalisering, automatisering (IDA) ambtelijk vastgesteld.	15 december 2022		Er heeft een sessie plaatsgevonden met de trekkers van B.11 en TWO NL en TWO Aruba. Op basis hiervan is een startnotitie ambtelijk vastgesteld. Daarnaast zijn er gesprekken gaande met ICTU over mogelijke ondersteuning van Aruba.
				3. Startnotitie innovatie, digitalisering, automatisering (IDA) bestuurlijk vastgesteld.	31 januari 2023		De startnotitie is bestuurlijk vastgesteld.
THEMA C: BELASTINGEN							
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.2	Implementatie nieuw fiscaal stelsel.	1. Nieuw fiscaal stelsel ingevoerd.	1 januari 2023		Per 1 januari 2023 is een aantal wijzigingen in het belastingstelsel doorgevoerd op het gebied van onder andere de BBO (omzetbelasting), inkomstenbelasting/loonbelasting, winstbelasting, dividendbelasting, overdrachtsbelasting en toeristenheffing. Deze wijzigingen vormen een eerste stap richting een robuust stelsel van belastingheffing. Om tot een robuust stelsel te komen zullen meer stappen gezet moeten worden, waarbij vereenvoudiging voor belastingplichtigen en voor de uitvoerder (Belastingdienst) de leidraad moet zijn en bijvoorbeeld ook overwegingen rondom indirecte belastingen en BTW moeten worden meegenomen. Dit is onderwerp van gesprek, onder meer in het kader van C.1.2.4.
				4. Bespreken mogelijke next steps C1-C4	30 april 2023		De eerste gesprekken over het vervolg van zowel C.1 als C.3/C.4 zijn inmiddels gevoerd.

C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	C.2.1	Plan van aanpak om banken, notarissen, sociale verzekeringsbank en pensioenfondsen aan te sluiten.	5. Invoering wijziging in de algemene landsverordening belastingen t.b.v. automatische gegevensuitwisseling.	1 januari 2023		De regeling is per 1 januari ingevoerd.
				6. Evaluatie actionplan en re-assessment door OECD uitgevoerd.	31 maart 2023		Evaluatie staat gepland, uitvoering geschiedt naar verwachting volgens planning.
C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.1	Optimalisering en modernisering Belastingdienst.	6. Kwartaalrapportage.	30 maart/ 30 mei/ 30 augustus/ 30 december 20223		De eerstvolgende rapportage wordt volgens planning eind maart verwacht.
				8. Inhaalacties achterstanden	n.n.b		Een plan van aanpak voor het inhalen van de achterstanden is ontvangen en heeft inmiddels geleid tot toekennen van de benodigde middelen. Aruba kan nu de menskracht gaan werven die de komende vier jaar zullen werken aan het inhalen van achterstanden.
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Aruba overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Invoering Belastingregeling.	2. Behandeling Rijksministerraad.	n.n.b.		Naar aanleiding van advies van de Arubaanse Raad van Advies over de concept wetteksten zal gesproken worden over de mogelijke budgettaire gevolgen. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan wordt het vervolgtraject bepaald.
				3. Invoering Belastingregeling (BRNA).	n.n.b		Zie toelichting C.5.1.2
THEMA D: FINANCIËLE SECTOR							
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1					
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel (DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Aanpassing DGS en wetgeving rondom bestrijding witwassen en terrorismebestrijding.	5. Inwerkingtreding landsbesluit DGS	1 januari 2024		Zoals ook in de Uitvoeringsagenda was vermeld is, naar aanleiding van overleg met De Nederlandse Bank (DNB), besloten nader onderzoek te doen naar een aantal specifieke zaken. Dit onderzoek kan volgens DNB medio 2023 afgerond worden waarna het traject van definitieve regelgeving kan worden vervolgd. Als deze gereed is, zal de implementatie ter hand worden genomen, waar dan nog een jaar mee gemoeid is.
		D.4.2	Aanpassing overige wetgeving conform wetgevingskalender.	3. Instelling UBO-register.	1 januari 2023		Het UBO register is volgens planning per 1 januari 2023 ingesteld. Bezien wordt of Nederland kan ondersteunen bij het inregelen van de handhaving.

				4. Ministeriële regeling Consumentenkrediet in werking.	31 maart 2023		Zoals ook in de Uitvoeringsagenda was vermeld, zal na het afkondigen van de regelgeving de implementatie ter hand moeten worden genomen. Ook is het nodig, de doorwerking van deze regeling te verwerken in andere regelgeving. Voor deze vervolgstappen wordt in de nieuwe Uitvoeringsagenda een nieuwe activiteit toegevoegd.
THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN							
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Analyse van arbeidsmarktbeleid en wet- en regelgeving.	6. Afronding maatschappelijke consultatie m.b.t arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel	15 februari 2023		De maatschappelijke consultatie is volgens planning afgerond. De sociale partners werken momenteel aan een notitie voor de Arubaanse overheid. Deze vormt input voor het bestuurlijk principebesluit.
				7. Bestuurlijk principebesluit m.b.t. arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel genomen.	30 maart 2023		De voorbereidingen voor dit principebesluit liggen op schema. Zo zal er rond medio februari een positiebepaling van de sociale partners gereed zijn en wordt er gewerkt aan conceptvoorstellen voor hervormingen op het terrein van bijstand, handhaving en de professionalisering van het Jobcenter.
				8. Conceptvoorstel Implementatie versterking Handhaving	30 maart 2023		Loopt volgens planning.
				9. Conceptvoorstel Implementatie Professionalisering Job Center	30 maart 2023		Loopt volgens planning.
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.1					Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.3.1	Onderzoek naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten.	7. Voorstel langer termijn vervolgacties bestuurlijk vastgesteld.	15 januari 2022		De langere termijn vervolgacties zijn bestuurlijk vastgesteld.
				8. Implementatie van de quickwins uit meerjaren PvA uitgevoerd.	31 maart 2023		Het nieuwe toelatingsbeleid vreemdelingen is per 1 februari 2023 ingegaan. Op dit moment is nog onduidelijk welke consequenties dit heeft voor de quickwins omdat Nederland het nieuwe toelatingsbeleid vreemdelingen niet heeft ontvangen. Aangezien bepaalde maatregelen uit de quickwins afhankelijk zijn van het nieuwe beleid, lijkt het realiseren van alle quickwins binnen de gestelde termijn niet realistisch.
				9. Vervolgacties zijn bepaald op basis van bestuurlijke vaststelling voorstel langetermijnacties.	15 januari 2023		Vervolgacties zijn samen met de langetermijnacties (E.3.1.7) bestuurlijk vastgesteld.

				10. Voortgangsrapportage 'voortgang langetermijnacties' ingeleverd.	15 juni 2023		Voortgangsrapportage wordt volgens planning verwacht.
E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.2	Onderzoek naar stelsel van sociale zekerheid.	1. Conceptvoorstel Implementatie Bijstand opgesteld.	30 maart 2023		Loopt volgens planning. Een werkgroep is bezig met het uitwerken van dit hervormingsvoorstel en komt binnenkort met een concreet conceptvoorstel.
E.5	Aruba verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekt de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Aruba en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.	E.5.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
E.6	Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen. Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.6.2	Zie maatregel	3. Vereenvoudiging openen bankrekening gerealiseerd.	n.n.b.		Een voorstel voor een landsverordening voor een basisbetaalrekening is door de Centrale Bank van Aruba aan minister Wever aangeboden. Deze zal het voorstel afstemmen met de Aruba Bank Association (ABA). De ABA bereidt op haar beurt een convenant voor over financiële inclusiviteit dat ondertekend kan worden door haar leden.
				5. Voortgangsrapportage AFTA (Aruba Fair Trade Authority)	15 februari 2023, 15 mei 2023, 15 september 2023		De implementatie van de mededingingsautoriteit verloopt volgens planning. De voortgangsrapportage is op tijd aangeleverd.

				6. AFTA operationeel	1 september 2023		De datum waarop de AFTA operationeel is, wordt naar verwachting gehaald.
				7. PvA versnellen en verbeteren vergunningsbesluiten bestuurlijk vastgesteld.	15 december 2022		Het PvA is inhoudelijk met alle partijen afgestemd, maar vervolgens bestuurlijk geaccordeerd met een financiële raming die ambtelijk onbekend was en niet is voorbesproken. Op kort termijn zal TWO met Aruba onderzoeken of overeenstemming kan worden bereikt m.b.t. de financiële paragraaf.
				8. n.n.b	n.n.b		n.v.t.
				9. Concept ToC en Roadmap ambtelijk vastgesteld.	15 mei 2023		De ToC sessie vindt naar verwachting plaats eind maart/begin april.
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.	E.7.3	Bestuurlijke heroverweging inning en afhandeling juridische zaken.	4. Inregeling nieuwe wijze van inning.	n.n.b.		Wordt nog gezien als onderdeel van de Roadmap thema A.
				5. Inregelen nieuwe wijze afhandeling juridische zaken.	n.n.b.		Over de afhandeling juridische zaken zal definitief worden besloten als meer duidelijk is over de inrichting van het inningsproces, zie E.7.3.1.
THEMA F: ZORG							
F.1	Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).	F.1.1	Doorlopend.				Aruba werkt, met ondersteuning van VWS, aan het beheersen en bestrijden van de (gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.

F.2	In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en ander inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan: <ul style="list-style-type: none"> – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit. 	F.2.2	Voorstel om in gezamenlijkheid (Dutch Caribbean Hospital Alliance (DCHA) + de Samenwerkende Zorgverzekeraars CAS-BES (SZV) een programma van eisen op te stellen waarop een (op kwaliteit en kosten gebaseerde) inventarisatie van tarieven van de bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en zorginstellingen op andere bestemmingen (Colombia, Dominicaanse Republiek, Nederland) gestoeld zal worden.	1. Inzicht in zorgaanbod bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en ziekenhuizen in de regio en de (comparatieve) kosten hiervan	31 december 2022		Een eerste stap in het verkrijgen van het inzicht in het zorgaanbod en tarieven van de ziekenhuizen aangesloten bij DCHA voor verleende diagnostiek en 2de en 3de lijn zorg bij medische uitzendingen vanuit en tussen de CAS BES, is het opstellen van een plan van aanpak voor het comparatieve onderzoek hiervoor. Dit plan van aanpak is opgesteld door DCHA en SZV en in de summit van 28 november vastgesteld, conform planning in de uitvoeringsrapportage. Het onderzoek en daarmee het inzicht in het zorgaanbod en de kosten is in het vierde kwartaal van 2023 afgerond.
				2. Start procedure aanbesteding comparatief onderzoek tarieven ziekenhuizen aangesloten bij DCHA bij interinsulaire medische uitzendingen	31 maart 2023		De verwachting is dat DCHA en SZV de tender voor het onderzoek eind eerste kwartaal hebben uitgezet.
		F.2.4	Bewerkstelligen aansluiting ICT-systemen van ziekenhuisinstellingen van Curaçao, Aruba, Sint-Maarten, Saba en Sint-Eustatius tot ZORG-CERT.	1. Aansluiting van alle bij DCHA aangesloten ziekenhuizen tot de wereldwijde cyber-security organisatie ZORG-CERT.	31 november 2022		De voorbereidingen voor aansluiting van de bij DCHA aangesloten ziekenhuizen zijn afgerond.
				2. Afronding aansluiting van alle bij DCHA aangesloten ziekenhuizen tot de wereldwijde cyber-security organisatie ZORG-CERT.	31 maart 2023		Alle ziekenhuizen aangesloten bij DCHA zijn inmiddels aangesloten bij ZORG-CERT.
		F.2.5	Summit DCHA – Samenwerkende zorgverzekeraars (SZV) op Bonaire.	2. Implementatie/uitwerking gemaakte afspraken tijdens de summit DCHA - SZV van 28 november te Bonaire. Het betreft uitwerking van de gemaakte afspraken inzake: <ul style="list-style-type: none"> • Comparatief onderzoek/kostprijsanalyse DCHA (zie ook F.2.2.2) • Medische evacuatie in crisissituaties • Gezamenlijk inkoop geneesmiddelen • Medische uitzendingen • Meerjarig jaarplan samenwerking SZV/DCHA 	31 maart 2023		De voorbereidingen voor genoemde acties lopen op schema.
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.2	Versterken eerstelijnszorg.	1. Verbetervoorstellen bestuurlijk beoordeeld	30 juni 2023		Verbetervoorstellen worden opgestart. Voorbeelden: opleiding doktersassistenten (is goedgekeurd en gaat aanvangen); opleiding Huisartsen (aanvraag project-financiering is ingediend); project oogheelkundig onderwijs (beoordeling wordt binnen enkele weken ingediend); rapport over tarievenstructuur en praktijkkosten van huisartsen (opgeleverd, nu zijn er gesprekken over de haalbaarheid, o.a. in relatie tot verwachte -

						aanzienlijke - meerkosten); educatie van de cliënten.
	F.3.3	Preventie.	1. Evaluatie preventietrajecten	29 september 2023		Diverse projecten lopen. Zo opent 23 februari 2023 de fysieke locatie van de Healthy Lifestyle Center. De evaluatie van de projecten wordt volgens planning verwacht.
	F.3.4	Aanpassen verzekeringspakket.	1. Startnotitie Aanpassing Landsverordening Algemene Ziektekosten Verzekering bestuurlijk vastgesteld.	30 juni 2023		De startnotitie wordt volgens planning verwacht. Op grond van een evaluatie van de verschillende ingezette instrumenten, die in april 2023 plaatsvindt, zal worden getoetst welke wijzigingen noodzakelijk zijn.
	F.3.5	Kostenbesparing laboratoria.	1. Rationalisering van de tarieven van laboratoriumtesten afgekondigd.	29 maart 2023		De laboratoria zijn geïnformeerd omtrent de nieuwe tarieven. Vanwege implementatie issues, vooral van technische aard, is de ingangsdatum nu op 1 juni 2023 gesteld. Opmerking daarbij is dat schorsingsprocedures verwacht kunnen worden, als gevolg waarvan deze datum nog kan schuiven.
	F.3.6	Gegevens en kennis uitwisselen tussen zorgaanbieders.	1. Realisatieplan / roadmap zorgring HOH huisartsen aangeboden voor ambtelijk vaststelling.	29 maart 2023		Er wordt geïnventariseerd wat de mogelijkheden zijn om op een kosteneffectieve wijze de gegevensuitwisseling te realiseren. Verwacht wordt dat hierover volgens planning een keuze zal worden gemaakt, vergezeld gaande van de uitwerking van de eerste stappen richting realisatie. (Vanwege de complexiteit is de uitwerking van een volledig uitgewerkte roadmap nog niet mogelijk, omdat daarvoor de input uit deze eerste stappen nodig is.)
	F.3.7	Kostenbesparing Farmaceutische zorg.	1. Onderzoek Cost Drivers afgerond.	29 maart 2023		Het monitoren van costdrivers, onder leiding van de ziekenhuis apotheker van Aruba, is een continue proces dat loopt. Ook is samenwerking met DCHA op dit onderwerp gaande. Verder loopt onderzoek van costdrivers voor wat betreft geheime prijsafspraken volgens planning.
2. Concept Landsbesluit Verpakte Geneesmiddelen gereed.			29 maart 2023		Ambtelijk worden de stappen genomen om het concept landsbesluit, volgens planning, gereed te krijgen. Het voorontwerp is inmiddels gereed en ligt nu bij de directie Wetgeving.	
	F.3.8	Doelmatige inzet medische specialisten.	1. Evaluatie functiehuis.	29 maart 2023		Het evaluatieonderzoek loopt.
	F.3.9	Verbeteren Infrastructuur, inrichting en organisatie ziekenhuiszorg.	1. Opstellen samenwerkingsplan ziekenhuizen	31 december 2023		Een MOU hierover is op 8 december 2022 getekend. Externe deskundigheid is aangetrokken voor de begeleiding van het proces.

		F.3.10	Oprichting Kwaliteitsinstituut Zorg.	1. Wet- en regelgeving bestuurlijk vastgesteld	29 maart 2023		Het voorontwerp is gereed en gezonden aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken DWJZ, dat naar verwachting meer tijd nodig heeft dan gepland om e.e.a. te verwerken als gevolg van tekort aan wetgevingscapaciteit. Overigens is de fysieke locatie van het Kwaliteitsinstituut op 6 februari geopend (soft opening).
THEMA G: ONDERWIJS							
G.1	Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde: - onderwijskwaliteit, lesmethoden en –middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.	G.1.2	Duurzaam registratiesysteem kerngetallen.	1. PvA duurzaam registratiesysteem voor kerngetallen bestuurlijk vastgesteld.	31 maart 2023		Loopt volgens planning.
		G.1.3	Instellen eenduidig taalbeleid	1. Bestuurlijk besluit eenduidig taalbeleid.	31 maart 2023		Loopt volgens planning
		G.1.4	Tijdspad overige aanbevelingen doorlichting Onderwijs	1. Voorstel aanpak overige aanbevelingen doorlichting Onderwijsbestel	30 mei 2023		Het voorstel aanpak overige aanbevelingen kan pas worden opgeleverd na duidelijkheid over de gezamenlijke thema´s die de landen overkoepelend gaan oppakken in het vierlandenoverleg. Naar verwachting wordt deze deadline aangepast. Voorlopig daarop wordt er wel al gewerkt aan een uitvoeringsmatrix voor alle aanbevelingen.
THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT							
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1	Doorlopend, op basis van op 29 januari 2021 aangeleverde nulmeting.				Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.

H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.1	Behandeling en implementatie Landsverordening Toezicht Kansspelen.	7. Ambtelijke vaststelling Plan van Aanpak KSA.	16 januari 2023		Het opstellen van de Business Case duurt langer dan verwacht (zie (H.2.1.9). De BC is van belang voor het financiële hoofdstuk van het PvA. Oplevering BC vermoedelijk medio maart, daarna kan PvA ambtelijk worden vastgesteld.
				8. Uitbreiding taken en verantwoordelijkheden KSA met consumentenbescherming, verslavingspreventie en voorlichting in ministeriele regeling bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b		Op 25 november is de ministeriele regeling bestuurlijk vastgesteld.
				9. Bestuurlijke vaststelling Business Case	15 februari 2023		Vanwege de beperkte beschikbaarheid van belangrijke stakeholders en interne problemen m.b.t. de betaling van de opdrachtnemer loopt de oplevering van de Business Case en de bestuurlijke vaststelling vertraging op.
				10. Bestuurlijke vaststelling PvA KSA	15 februari 2023		zie toelichting H.2.1.7
				11. PvA Consumentenbescherming ambtelijk vastgesteld	n.n.b		Het opstellen van het PvA moet worden belegd bij de KSA als ZBO.
				12. Uitzetten Onderzoek Kansspelverslaving	15 februari 2023		Verzoek voor het onderzoek is inmiddels uitgezet bij de Sociaal Economische Raad(SER). De SER heeft in 2007 reeds een verkennende analyse uitgevoerd met betrekking tot gokken in Aruba.
				13. Concept implementatieplan KSA	30 maart 2023		Implementatieplan is ook afhankelijk van opleveren Business Case. BC zal als uitgangspunt worden genomen.
				14. Beleidsdocument n.a.v. ministeriële regeling bestuurlijk vastgesteld.	15 februari 2022		Betreft de te bepalen kabinetsvisie t.a.v. onderwerpen consumentenbescherming en verslavingspreventie. De Arubaanse overheid heeft besloten dat de algehele visie mede afhankelijk is van de conclusies van het onderzoek Kansspelverslaving en inhoudelijke bepaling PvA Consumentenbescherming. Daardoor loopt dit traject vertraging op.
				15. Letter of Intent DAC-KSA bestuurlijk vastgesteld.	31 januari 2023		Department of Casino Affairs (DAC) heeft onlangs aangegeven niet te willen ondertekenen zonder de goedkeuring van relevante vakbonden. De rol van de vakbonden is onduidelijk omdat het gaat om een intentieverklaring tussen twee overheidsinstanties.

H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1	Op basis van vastgesteld plan van aanpak projectfase uitvoeren.	4. Hoofdstuk 1 concept wetsontwerp.	31 januari 2023		Tijdens het JVO van januari 2023 heeft de projectgroep conform planning het eerste hoofdstuk, incl. MVT, van de consensusrijkswet aan de opdrachtgever opgeleverd. Opgemerkt wordt dat Aruba geen bijdrage heeft geleverd aan de wetteksten van het eerste hoofdstuk, terwijl dit meermaals aan Aruba is gevraagd en dit wel werd toegezegd. Dit heeft gevolgen voor het draagvlak van de rijkswet in Aruba.
				5. Hoofdstuk 2 concept wetsontwerp	n.n.b		Loopt volgens planning.
				6. Hoofdstuk 3 concept wetsontwerp	n.n.b		Loopt volgens planning.
				7. Uitvoeringstoets wetsontwerp	n.n.b		Loopt volgens planning
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.2	Wijziging van de Landsverordening Criminaliteitsbestrijdingsfonds.	2. n.n.b.	n.n.b.		n.v.t.
				3. Nader rapport n.a.v. advies RvA	31 maart 2023		Advies van Raad van Advies is gereed. DWJZ aan het nader rapport over het advies van Raad van Advies. Deze wordt voorgelegd aan de Gouverneur. Vanwege samenloop met andere wetgevingsprioriteiten is de verwachting dat het rapport Q1 2023 gereed is voor aanbidding, maar dit is reeds nog niet gebeurd.
H.13	Aruba komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de ARUMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroommogelijkheden van de ARUMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.	H.13.2	Opstellen moderne rechtspositie regeling voor Caribische beroepsmilitairen, inclusief wettelijke inkadering.	2. Aangepast concept Iv en Ib rechtspositie Arumil, o.b.v. bestuurlijk vastgestelde startnotitie.	1 maart 2023		Loopt volgens planning. Op basis van het aangepast concept zal Aruba in samenwerking met MinDef de vervolgstappen nader identificeren.

Bijlage A.2: Voortgang Uitvoeringsagenda Curaçao op activiteitsniveau

Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting	
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER						
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1	Doorlichting door Nederland samen met Curaçao van de praktijk van het begrotingsproces (met name de voorbereiding en opstelling van de begroting voor het komende jaar en de uitvoering van het lopende jaar (begrotingswijzigingen): begrotingsproces, begrotingsregels, meerjarenramingen (gewone dienst en kapitaaldienst), taken/verantwoordelijkheden/bevoegdheden (meest) relevante actoren (voorverkenning).	6. Vaststellen zienswijze over de uitkomsten en de aanbevelingen van de doorlichting van het begrotingsproces.	31 januari 2023	De zienswijze is in concept opgesteld, maar ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsrapportage heeft de vaststelling nog niet plaatsgevonden. Verwachting is dat in de RvM van 29 februari de behandeling zal plaatsvinden, waarna gestart kan worden met het opstellen van het plan van aanpak.
				7. Opstellen plan van aanpak implementatie aanbevelingen doorlichting begrotingsproces.	31 maart 2023	Zie toelichting A.1.1.6. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat gestelde deadline haalbaar is.
				8. Bestuurlijk vaststellen plan van aanpak implementatie aanbevelingen doorlichting begrotingsproces.	30 april 2023	Zie toelichting A.1.1.6. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat gestelde deadline haalbaar is.
		A.1.2	Toewerken naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening die tijdig gereed is.	7. Besluitvorming over de algehele aanpak Roadmap.	Zo spoedig mogelijk	In de tweede helft van december heeft het College financieel toezicht een schriftelijke reactie gegeven op de Roadmap. Bezien wordt hoe de bevindingen verwerkt kunnen worden in de aanpak, waarna de besluitvorming in de RvM zal plaatsvinden.
				10. Verbeterd (jaareinde) proces en planning uitgewerkt om de doorlooptijd van de oplevering en controle van de jaarrekening fors te verminderen.	31 januari 2023	De voortgang is nog steeds een aandachtspunt. Met behulp van technische assistentie van de Auditdienst Rijk hebben de afgelopen maanden intensief gespreken plaatsgevonden tussen o.a. Financien en SOAB om tot een verbetering van de controlewerkzaamheden en een gedragen planning te komen, met als doel om de doorlooptijd van de oplevering en de controle van de jaarrekening te verkorten. De planning is opgesteld, maar hierbij is gebleken dat op verschillende onderdelen onvoldoende capaciteit beschikbaar is om de werkzaamheden goed te kunnen uitvoeren. Samen met TWO wordt gezien hoe deze capaciteit alsnog geborgd kan worden.
				11. Conform de gemaakte afspraken uitvoeren van de controlewerkzaamheden door de IAD en opleveren eerste rapportage.	31 januari 2023	De voortgang is nog steeds een aandachtspunt. Zie toelichting A.1.2.10.

			12. Aanvullend onderzoek naar mogelijkheden die kunnen helpen bij de uitvoering van de Roadmap Financieel Beheer, zoals aanpassingen in beleid en regelgeving.	31 mei 2023		Start is afhankelijk van de besluitvorming over de algehele aanpak van de Roadmap (A.1.2.7)
			13. Roadmap: Met betrekking tot het deeltraject "Beloning van Personeel" zal middels interne en externe rapportage worden vastgesteld dat de interne controle op de getrouwheid en rechtmatigheid van de opgenomen personeelsgegevens in de personeelsadministratie en de doorgevoerde mutaties in de salarisadministratie t/m 30 juni 2022 is afgerond (inclusief rapportage).	31 december 2022		De controle heeft nog niet plaatsgevonden, doordat de IAD geen toegang kreeg tot de benodigde gegevens. Momenteel worden de noodzakelijke toegangsrechten geregeld om de controle in maart alsnog te laten plaatsvinden.
			14. Onderzoek ten behoeve van de implementatie van de nieuwe werkwijze is afgerond.	31 mei 2023		Het onderzoek loopt en wordt naar verwachting tijdig afgerond.
	A.1.3	Overzicht van de taken & rollen van de instituties die betrokken zijn bij het begrotings- en verantwoordingsproces en eventuele verbetervoorstellen in de (onderlinge) samenwerking daarbij.	4. Aanbesteding onderzoek naar de mogelijkheden om de positie en effectiviteit van de instituties te verbeteren.	31 januari 2023		De aanbesteding van het onderzoek kan nog niet worden afgerond, omdat n.a.v. voortschrijdend inzicht diverse vragen door de RvM zijn gesteld over de beoogde aanpak, ondanks eerdere vaststelling van het corresponderende plan van aanpak. Deze vragen moeten eerst beantwoord worden. Daarmee komt de boogde planning opnieuw in gevaar.
			5. Eindrapportage onderzoek naar de mogelijkheden om de positie en effectiviteit van de instituties te optimaliseren.	30 april 2023		Zie toelichting A.1.3.5.
	A.1.4	Uitwerken van een integrale visie en een stappenplan voor de langere termijn om het financieel beheer (incl. toezicht), het financieel beleid en het begrotingsproces op orde te krijgen, vanuit de noodzaak om als overheid in control te zijn.	1. Opstellen van een Theory of Change en bijbehorende routekaarten voor geheel thema A.	31 maart 2023		Activiteit zal op korte termijn starten, zodat de beoogde deadline gehaald kan worden.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.2.2	1. Stakeholderengagement: binnen bestaande overlegstructuren van CBS Curaçao worden de afspraken in het plan aanpak geconcretiseerd.	Doorlopend		Stakeholder engagement in het kader van dit traject heeft zich in de afgelopen periode vooral gericht op de samenwerking rond het realiseren van een data dashboard.
			3. Aanbesteding ontwikkelen Data Dashboard (portal en formats) gelanceerd.	30 september 2022		De aanbesteding is stil gelegd. In de verkenning met Ministerie van Gezondheid Milieu en Natuur (GMN) over de aanschaf van een database, komt naar voren dat GMN over een database beschikt die op basis van samenwerkingsafspraken door CBS gebruikt kan worden. In de volgende uitvoeringsagenda wordt deze activiteit aangepast.

				4. Start ontwerp en bouw Data Dashboard	1 januari 2023		Het traject van de ontwikkeling van de database en het dashboard liep vertraging op, door het tijdelijk uitvallen van de projectleider. Als het maken van samenwerkingsafspraken en de inrichting van de database en het dashboard spoedig worden hervat, kan het ontwerp en de bouw van het Data Dashboard weer op koers komen.
				6. Opleveren aangepaste of vernieuwde statistiekverordening.	28 februari 2023		De nota van toelichting is afgerond. De verordening wordt ten tijde van het opstellen van deze rapportage afgerond, waarna die ter oplevering wordt aangeboden aan de SG en Minister BPD.
				8. National Strategy for the Development of Statistics (NSDS) opgesteld	28 februari 2023		Curaçao en CBS Bonaire werken samen aan een concept National Strategie of Development of Statistics. Het concept wordt naar verwachting tijdig afgerond.
				9. Een oplaadportaal en datawarehouse. Personeel getraind voor het gebruik.	n.t.b.		Het oplaadportaal, de datawarehouse en de training van personeel volgt op een beslissing over de aanschaf van een database.
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.1	Bepalen (o.a. op basis van bestaande onderzoeken) of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties naast de eisen van rechtmatigheid en legitimiteit voldoen aan de eisen van effectiviteit en efficiency en of de aanbevelingen uit het rapport "Mollen (2014)" en de het rapport van de Algemene Rekenkamer "Subsidie. Afwijkingen op de subsidieverordening en het subsidiebeleid over de jaren 2010 t/m 2015" (2018) zijn geïmplementeerd.	7. Aanbesteding onderzoek effectiviteit en efficiency subsidies afgerond.	18 november 2022		De aanbesteding is tijdig afgerond. Door de kerstperiode is het onderzoek iets later gestart dan eerder was gepland, maar loopt inmiddels.
				8. Opstellen plan van aanpak implementatie subsidie-unit.	16 december 2022		De subsidie-unit bij het Ministerie van SOAW is gestart met haar werkzaamheden. Er wordt geen plan van aanpak meer opgesteld. Gaandeweg wordt de verdere aanpak vormgegeven.
				9. Onderzoek effectiviteit en efficiëntie subsidies afgerond.	31 juli 2023		Zie toelichting A.3.1.7.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.4.0	Activiteit nader in te vullen				

THEMA B: KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR							
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend				Hierover zijn geen specifieke afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.
B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.2.1	Onderzoekskader bepalen en prioritering aanbrengen in doorlichting overheids-nv's	2. Onderzoeksopdracht aanbesteed.	31 juli 2022		Deze doorlichting is verder vertraagd. De RvM van Curaçao heeft de geplande doorlichting van de overheidsbedrijven aangehouden vanwege bezwaren van de Staten rond het eigenaarschap en opdrachtgeverschap van deze doorlichting en de mogelijke openbaarmaking van gevoelige informatie over overheidsbedrijven uit de doorlichting. NHC en TWO hebben in de afgelopen periode de mogelijkheden onderzocht om op basis van het afgesproken onderzoekskader tot een voor alle partijen aanvaardbare aanpak voor de doorlichtingen te komen die tegemoet komt aan zowel de bezwaren van Curaçao als de verwachtingen en doelstellingen van de beoogde doorlichting. De NHC en de TWO verwachten dat binnenkort overeenstemming zal kunnen worden bereikt over een aanpak waarmee de RvM van Curaçao kan instemmen.
		B.2.2	Uitvoeren doorlichting overheids-nv's.	1. Definitieve eindrapportage opgeleverd.	1 november 2022		Zie toelichting B.2.1.2
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.0	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralsnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.				Er wordt tussen Curaçao en Nederland gewerkt aan separate afspraken. Het streven is om deze in de uitvoeringsagenda van het tweede kwartaal van 2023 op te nemen.

B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.1	Vaststellen overall plan van aanpak verbetertrajecten	8. Uitvoeren quick scans 9 ministeries, met prioriteit bij organisatie-inrichting ministeries	1 juli 2023		De opdrachtverlening is nog niet afgerond en de kandidaat-projectleider kan niet van start. Door opgelopen vertraging in het besluitvormingsproces lijkt het afronden van quickscans voor 1 juli 2023 niet meer haalbaar. Voor de 1e fase die op 1 maart afgerond zou worden staat al vast dat deze datum niet gehaald wordt.
				9. Begeleiden besluitvorming RvM over rapport met de verbetervoorstellen	1 februari 2023		Het rapport van verbetervoorstellen dat in november 2022 in principe werd vastgesteld in de RvM is aangeboden aan het CGOA. Definitieve besluitvorming in RvM in maart lijkt niet haalbaar meer, met name vanwege traject vakbonden (rapport en Sociaal beleidskader).
				10. Uitwerken voorwaarden voor besluitvorming over implementatie van de verbetervoorstellen	1 februari 2023		Hoewel de besluitvorming vertraging op lijkt te lopen (B.4.1.9), is het uitwerken van de voorwaarden voor besluitvorming over implementatie van de verbetervoorstellen in volle gang. De voorwaarden betreffen: 1. Sociaal Beleidskader Organisatieverandering; 2. Inzicht in noodzakelijke aanpassing wet en regelgeving; wat en hoe; 3. Inzicht in impact verbetervoorstellen voor lopende projecten Regeerprogramma en Landspakket.
				11. Opstellen implementatieplan, begroting en dekkingsvoorstel.	1 februari 2023		Het implementatieplan, begroting en het dekkingsvoorstel zijn in concept beschikbaar en worden de komende werken afgerond.
				12. Begeleiding besluitvorming RvM implementatieplan, begroting en dekkingsvoorstel	1 maart 2023		Het plan, de begroting en het voorstel worden voorbereid. Als deze voorbereiding is afgerond start de begeleiding van de besluitvorming. Het is onwaarschijnlijk dat de deadline nog gehaald wordt, gezien de opgelopen vertraging in de besluitvorming.
				13. Werving en selectie programmaorganisatie	1 maart 2023		De werving en selectie ten behoeve van de programmaorganisatie wordt voorbereid.
				14. Start implementatietraject	n.t.b.		Volgens besluit RvM van 30 november zou dit 1 april 2023 moeten zijn; dat lijkt niet of slechts voor een deel haalbaar.

		B.4.2	Doorlichting wetgevingsfunctie	1. Actualiseren, consolideren en digitaliseren wettenbestand conform huidig staatsbestel (wegwerken achterstanden ontstaan na 10-10-10)	Q3 2023		Het verbeteren van de wettenbestanden is vertraagd, doordat er personele wisselingen waren bij de leverancier. Er is een doorstart gemaakt met de leverancier van het programma waarmee het verbeteren van de wettenbestanden aan tempo kan winnen. De afronding van het verbeteren van de wettenbestanden moet worden geactualiseerd.
				4. Afronding werving en selectie wetgevingsjuristen arbeidsrecht, financieel/fiscaal recht en sociale zekerheid.	Doorlopend		VNG heeft 3 juristen geselecteerd met WJZ, waarmee, ten tijde van het opstellen van de rapportage, overeenkomsten worden afgerond. Het ministerie van SZW in Nederland maakt vorderingen met het werven van wetgevingsondersteuning ten behoeve van de wetgevingstrajecten die te maken hebben met sociale zekerheid.
				5. Afronding werving en selectie organisatieontwikkeling (in afstemming met HRO Ministerie BPD)	Q1 2023		Er is een concept overeenkomst opgesteld met UBR BZK ten behoeve van uitvoering van functiewaardering en - beschrijving. Organiseontwikkeling ter opvolging van de aanbevelingen van prof. Zijlstra wordt opgepakt in samenhang met implementatie verbetervoorstellen topstructuur.
				7. Uitverhuizen en ontvlechten huurcommissie bij WJZ afgerond.	Q1 2023		Een voorstel voor de uithuisplaatsing van het secretariaat van de huurcommissie is opgesteld en wordt in besluitvorming genomen.
		B.4.6	Inrichten "bureau topmanagement", binnen HRO, belast met uitvoering MD-beleid, inclusief longitudinaal opleidingsbeleid voor deze doelgroep.	1. Vaststellen opdracht aanvullend MT-lid ministerie SOAW	1 januari 2023		Het aanvullend MT lid is geworven en is gestart. Het resultaat hoort niet bij deze activiteit. Deze activiteit komt te vervallen.
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	5. Tussenrapportage gereed en opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever	Eind november 2022		De tussenrapportage is opgeleverd conform planning. Deze activiteit komt te vervallen.
				6. Definitieve rapportage opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	31 januari 2023		De definitieve rapportage van Curaçao is conform planning opgeleverd.

B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.3	Implementatie mobiliteitsbeleid	4. Implementatie gereed.	31 december 2023		De implementatie van het mobiliteitsbeleid zal naar verwachting tijdig worden afgerond.
				5. Inrichten mobiliteitsbureau: procedures en processen ten behoeve van oplossen (juridische) knelpunten	Q1 2023		TWO ondersteunt de inrichting van het mobiliteitsbureau. De aanvraag voor bijdrage voor 2023 wordt binnenkort aangeboden.
				6. Inrichten mobiliteitsbureau: vaststellen richtlijnen en procedures voor toepassen (intern) herplaatsing actieven, flexibele inzet, gedwongen uitstroom en waarnemingen korter dan jaar.	Q1 2023		De functionaliteit van het mobiliteitsbureau wordt verbreed, ten dienste van het de uitvoering van het verbetervoorstellen. Behalve het oplossen van knelpunten in de rechtspositionele sfeer (opdracht is extern uitgezet) om mobiliteit op gang te brengen, zal het bureau begeleiding bieden aan managers die ten gevolge van herinrichten topstructuur boventallig worden. Bemensing en ontwikkelen instrumenten ligt op kritieke pad.
				7. Sociaal plan: concept ontwerp-Landsverordening Sociaal Plan gereed	Q1 2023		Het sociaal plan is in concept afgerond, moet nog besproken worden in stuurgroep en via de RvM aangeboden worden aan Georganiseerd Overleg in Ambtenarenzaken (CGOA). Planning wordt krap. Doorlooptijd onderhandelingen met CGOA is nog onduidelijk.
		B.6.6	Moderniseren arbeidsvoorwaarden	1. Beleidskader gereed	Q1 2023		Het concept plan van aanpak, waarin op inhoudelijke beleidskeuzes over een modern arbeidsvoorwaardenbeleid wordt voorgesteld, is afgerond en ingediend.
		B.6.7	Optimaliseren personele inzet programmastructuur en staande organisatie Ministerie BPD: investeren in aansluiting van de programmastructuur op de staande organisatie van het Ministerie BPD.	2. In navolging van de Heidag wordt een "Theory of Change" opgesteld, in samenwerking met HRO Min BPD, NHC en TWO.	31 december 2022		De Theory of Change is opgeleverd. Er is een goede start gemaakt met de roadmap, dit is een instrument waar blijvend mee gewerkt kan worden. TWO biedt nadere begeleiding op het gebied project management, waarin het werken met de roadmap een voorname plek heeft.
				3. Ambtenaren die betrokken zijn bij het Landspakket zijn getraind op het gebied van projectmanagement	Q1 2023		Ministeries MEO en BPD hebben in overleg met TWO aangegeven waar een waardevolle projectmanagement training aan zou moeten voldoen. Ten tijde van het opstellen van deze rapportage wordt de inkoop van de training opgestart.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.0	Activiteit nader in te vullen				

B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.2	Selectie projectleider & kwartiermakers versterking HR-functie	1. Projectleider en kwartiermaker implementatie service delivery model aangesteld.	1 juli 2022		De opdrachtverlening is gegund maar is (nog) niet afgerond en de kandidaat-projectleider kan (nog) niet van start. Dit heeft de aandacht van de NHC en de TWO.
		B.8.3	Vaststellen plannen van aanpak op de onderdelen uit het overall plan van aanpak versterking HR-functie	1. Prioritering van uit te werken deelplannen per onderdeel van de HR service delivery model.	30 september 2022		Na aanstelling van de projectleider worden de prioriteiten bepaald. De aanstelling van de projectleider moet nog worden afgerond.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.	B.9.1	Herijken businessplannen 2010 naar meerjarige planning, waarbij een public wage bill van 10% BBP gerealiseerd wordt in 2026.		Vanaf 2023		Dit volgt de besluitvorming rond het rapport met verbetervoorstellen inrichting organisatie negen ministeries. Dan wordt voor ieder ministerie een organisatie en formatierapport opgesteld die de businessplannen 2012 vervangen. Wanneer het implementatieplan wordt vastgesteld in de RvM, zal deze activiteit bij B.4.1 worden ondergebracht. De ontwikkeling van strategisch personeelsbeleid volgt bij implementatie van de contourennota Topkader (B4.1.1) en de (risico) gerichte doorlichtingen (B4.1.5).
B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.2	Opstellen plan van aanpak (2.0) fase 2.	2. Panden in eigendom t.b.v. overheidshuisvesting gekoppeld aan de administratie van het Ministerie van Financiën.	1 oktober 2022		Dit resultaat is weggefallen in UA Q1, maar is nog niet afgerond. Het is de doelstelling om 80% van de objecten te koppelen. Voor de resterende 20% worden afspraken gemaakt over uitgangspunten voor de waardebeoordeling. Voor het koppelen van boekwaarden worden momenteel afspraken gemaakt voor het uitlezen van systemen bij het Ministerie van Financiën. Het Ministerie VVRP heeft de andere departementen verzocht te controleren of de panden die in gebruik zijn af te zetten tegen de lijst van bekende objecten, zodat geverifieerd kan worden of panden in gebruik zijn. In UA Q2 wordt dit resultaat weer opgenomen.
				7. Functieprofiel vastgoedmanager bij VVRP-Domeinbeheer.	15 januari 2023		RVB heeft het functieprofiel opgeleverd. De werving en selectie start na vaststelling tweede plan van aanpak Programma Grond en Vastgoed.
				8. Vaststelling definitie huisvestingskosten en omvang huisvestingskosten in referentie jaar 2020 (door RvM)	Q1 2023		Definitie huisvestingskosten opgesteld, ten behoeve van rekenmodellen, waarmee huisvestingskosten kunnen worden berekend. Dit zal eerst met het Ministerie van Financiën worden getoetst, voordat het naar de Raad van Ministers kan worden aangeboden.

		B.10.3	Implementatie plan van aanpak	4. Opleveren Huisvestingsbeleid (normering & kwaliteit), inclusief voorstellen voor procesverbetering 5. Opleveren businesscases ten behoeve van WTC en Depos+.	31 maart 2023		Het opleveren van huisvestingsbeleid en verbetervoorstellen ligt op koers.
					31 maart 2023		De business case WTC is afgerond. Advies luidt dat blijven huren rendabel lijkt. Mogelijk dat kopen toch wordt overwogen, vanwege de strategisch gunstige locatie, met het oog op gebiedsontwikkeling. De business case Depos+ is afgerond. In tweede instantie wordt de scope vergroot, waarbij het Girobankgebouw, waar de afdeling Domein Beheer zal worden gehuisvest.
				6. Inventarisatie grootschalige nieuwe huisvestingsopgaves (incl. 'verhuizingen').	Doorlopend		Als onderdeel van de in te richten governance op huisvesting is de werkgroep Huisvestingsbeleid als poortwachter te functioneren. De informatievoorziening over onder meer de voorgenomen huisvestingplannen met het ministerie van Financiën komt op gang.
				7. Analyse en trendbeschrijving van kosten overheidshuisvesting over de periode 2020 tot met 2022, voorzien van een prognose voor 2023.	15 december 2022		Dit volgt op de Vaststelling definitie huisvestingskosten en omvang huisvestingskosten in referentie jaar 2020 (B.10.2.8).
				9. Reductie energieverbruik overheidshuisvesting	15 januari 2023		Er is een voorstel met 4 maatregelen waarmee energieverbruik binnen de vastgoedportefeuille van de overheid kan worden verminderd. Er vinden nu metingen plaats om de voorgestelde maatregelen om te kunnen zetten in beleid. Goed huismeesterschap, toepassing van zonnecollectoren en voorkomen van verspilling kan besparingen opleveren. Aqualectra geeft hierover advies.
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.1	Eerste quickscan stand van zaken	3. Opstellen implementatie programma en plannen van aanpak.	1 oktober 2022		De plannen van aanpak worden in overleg met leveranciers afgerond. De kostenramingen vanuit leveranciers duurt langer dan verwacht, de plannen zijn verder klaar. BPD en TWO overleggen over een financiële meerjarenplanning. Momenteel vindt overleg plaats over de dekking van de plannen, dit vertraagt de besluitvorming enigszins.

		B.11.2	Inrichten CIO office	1. Opleveren organisatieplan.	1 januari 2023		Het voorstel voor de CIO-office is in concept af. Er wordt gezocht naar de organisatievorm, waarmee een antwoord geboden moet worden op de vraag naar voldoende competenties, om de digitale overheid te ontwikkelen en in de toekomst op niveau te houden. BPD en TWO zijn in gesprek over het aanstellen van een kwartiermaker voor het CIO office.
		B.11.3	Generieke cloud omgeving	3. Bestuurlijke besluitvorming voorbereid op basis van beslisdocument en presentatie voor bestuurlijke besluitvorming	1 januari 2023		De besluitvorming is afgerond. Zodra er een applicatie is om in de Cloud omgeving in gebruik te nemen zal de Cloudomgeving geactiveerd worden.
		B.11.4	Uitbreiden functioneel systeem	2. Planning werkzaamheden, opleidingen, inrichting zaaksysteem en bouwen & testen zaaktypen afgerond.	1 april 2023		Voor het inrichten van het zaaksysteem moet er een extra slag gemaakt worden met de leverancier. De voortgang ligt vooralsnog op koers.
				3. Livegang uitgebreid zaaksysteem	1 april 2023		Het systeem wordt na oplevering eerst intern getest en daarna gereed gemaakt voor ingebruikname.
		B.11.5	Digitale identificatie	3. Afronden uit te voeren plan van aanpak.	1 januari 2023		Het plan is inhoudelijk klaar. Ten tijde van het opstellen van de rapportage wordt er door het ministerie BPD en TWO gezamenlijk gekeken naar het investeringsvraagstuk.
				4. Afronden beslisdocument.	Q1 2023		Het beslisdocument is afgerond. Er heeft inmiddels een juridische toets plaatsgevonden, die positief is afgerond.
		B.11.8	Data Exchange project (ter vervanging van Stelsel Basisregistraties, B.11.6)	2. Planning werkzaamheden, opleidingen, inrichting zaaksysteem en bouwen & testen zaaktypen afgerond.	1 januari 2023		Voor het afronden van het plan is er een laatste prijsindicatie van een leverancier nodig. Dit wordt binnenkort verwacht.
				3. Livegang uitgebreid zaaksysteem	30 november 2022		Dit resultaat hoort niet bij deze uitwerkingsactiviteit en komt te vervallen.
		B.11.9	Implementatie van M 365	1. Afronden projectplan	1 januari 2023		Het plan is inhoudelijk klaar. Ten tijde van het opstellen van de rapportage kijken het ministerie BPD en TWO naar het investeringsvraagstuk.
				2. Start projectleider met implementatieprojectplan	Q1 2023		De projectleider kan per april starten, na accordering projectplan
B.13	Maximaliseren duurtetoeslag op 100 procent van salaris; verlagen huidige duurtetoeslag uitkeringen met 10 procent (en geen indexering), waarbij rekening zal worden gehouden met mogelijk onevenredige financiële implicaties in individuele gevallen.	B.13.1	Besluitvorming over implementatiemogelijkheden, op basis van door Curaçao aan te leveren gedegen onderbouwing.	3. Uitvoering besluitvorming.	n.n.b.		

THEMA C: BELASTINGEN									
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.2	Uitvoering Quickwins uit het PvA.	3. Afronding eerste deel conceptveegwet.	1 juli 2022		De conceptveegwet ligt nu bij de SER en RvA en zal naar verwachting eind Q2 2023 afgerond worden.		
				4. Conceptwetswijziging omzetbelasting (OB).	1 januari 2023		De conceptwetswijziging omzetbelasting ligt bij de SER voor advies.		
				6. Model standaardverdrag ter voorkoming dubbele belasting met bijbehorend verdragsbeleid.	15 augustus 2022		Het fiscaal verdragsbeleid is afgerond. Afstemming met de TWO heeft (nog) niet plaatsgevonden zoals afgesproken in de UA. Hierdoor kan de TWO (nog) niet vaststellen of het verdragsbeleid in lijn is met de uitgangspunten van C.1.		
				7. Starten met schrijven van wetvoorstellen van visiedocument IB & WB.	1 september 2022		De wetsvoorstellen zijn geschreven. Na input van de Sector Fiscale Zaken en goedkeuring van de minister, zal het concept worden gedeeld met de TWO en in procedure worden gebracht.		
				8. Opstellen rulingbeleid	1 april 2023		Het discussiestuk is gedeeld met de private sector (CIFA en VAB) met het verzoek om commentaar. Nadat eventueel commentaar is verwerkt, wordt besloten over de vervolgstappen. De afstemming van het discussiestuk met de TWO stond gepland voor uiterlijk 15 februari 2023, maar is vertraagd.		
				C.1.3	Maandelijkse rapportage en overleg met BD Nederland.	1. Afstemming met en adviesinput van BD Nederland.	Maandelijks		Maandelijkse rapportage zoals afgesproken in de UA zijn tot en met november 2022 opgeleverd aan de TWO.
				C.1.4	Geactualiseerd hervormingsplan ten behoeve van implementatiefase.	1. Geactualiseerd en vastgesteld hervormingsplan belastingstelsel.	15 augustus 2022		De deadline voor de oplevering van het plan is verschoven naar Q2 2023. In dit plan zullen eerdere TWO-adviezen (scorecard uit maart 2022 en overleg met en input van het Nederlandse Ministerie van Financiën in september 2022) worden meegenomen. Vaststelling is nog steeds voorzien voor 30 september 2023.
						2. Gestarte uitvoeringsactiviteiten op basis van het vastgestelde hervormingsplan.			Zie C.1.4.1
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	C.2.1	Nulmeting van aanwezige benodigde gegevens	1. Vastgesteld plan van aanpak.	15 juli 2022		Dit wordt geïntegreerd in het plan van aanpak deel 2 (IT-infrastructuur) voor de hervorming van de Belastingdienst. Dit plan van aanpak is nog niet gereed.		
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.	C.3.1	Loopt mee in plan van aanpak C.4.				Driemaandelijkse rapportage is opgeleverd.		

C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.4	Maandelijks rapportage en overleg met BD Nederland.	1. Afstemming met en adviesinput van BD Nederland.	Maandelijks		Maandelijks rapportage zoals afgesproken in de UA zijn tot en met november 2022 opgeleverd aan de TWO.
		C.4.5	Geactualiseerd hervormingsplan ten behoeve van implementatiefase.	1. Geactualiseerd en vastgesteld hervormingsplan belastingdienst.	15 augustus 2022		Het hervormingsplan is op 12 januari 2023 aangeboden aan de TWO met het verzoek om een voorvisie. De voorvisie is op 24 januari 2023 aangeboden aan Curaçao. Het hervormingsplan is al vastgesteld door de RvM, maar moet nog worden goedgekeurd door de TWO.
				2. Gestarte uitvoeringsactiviteiten op basis van het hervormingsplan.			Zie C.4.5.1. Een aantal activiteiten uit het hervormingsplan is al in uitvoering.
		C.4.6	Op basis van bestaand en aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Douane kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	1. Vastgesteld plan van aanpak voor de modernisering en optimalisering van de Douane.	31 maart 2023		Het plan van aanpak is op 19 januari 2023 aangeboden aan de TWO met het verzoek om een voorvisie.
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Curaçao overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Belastingregeling overeenkomen	2. Regeling heeft adviestraject doorlopen en is behandeld in de parlementen.	1 januari 2024		Curaçao heeft op 23 december 2022 nog een paar kleine wijzigingen voorgesteld voor het nader rapport. Op 13 januari 2023 is een nieuwe versie voorgelegd, waarop Curaçao akkoord moet geven. Zodra dat akkoord er is, kan het naar de parlementen.
THEMA D: FINANCIËLE SECTOR							
D.1	Er wordt een integrale doorlichting van de financiële sector uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.1.2	Op zo kort mogelijke termijn volledige invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig.	Doorlopend		De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang.
D.2	Er wordt een integrale doorlichting van het stelsel van toezicht (wet- en regelgeving, toezichtbeleid) op de financiële markten uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.2.1	Na binnenkomst resultaten van het onderzoek, onderzoeksresultaten delen met Nederland.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zullen in lijn met de aanbevelingen van het IMF de transitie naar risico-gebaseerd toezicht en de versterking van toezichthandhaving worden geprioriteerd.	Doorlopend		Zie D.1.2.2.

D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1	Onderzoek wordt door het IMF uitgevoerd.	2. CBCS zal op basis van de bevindingen van het IMF-rapport over de voor- en nadelen van de dollarisatie als eerste follow-up analyseren hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen.	Q1 2023		Dit betreft een onderzoek van het IMF met betrekking tot de voordelen en nadelen van dollarisatie ten opzichte van het hebben van een eigen munt. Het IMF-rapport is in augustus 2021 opgeleverd als IMF selected issue paper. De CBCS heeft hierop gereageerd met een position paper in september 2021. De regering van Sint Maarten en Curaçao hebben zich vervolgens beide uitgesproken voor handhaving van de eigen munt. De CBCS is derhalve bezig met de voorbereiding van de introductie van nieuwe bankbiljetten en munten voor de Caribische gulden, zoals in de wet op 10-10-10 vastgelegd. De introductie vindt plaats in 2024. Dit traject verloopt volgens schema. Deze activiteit komt niet terug in de volgende Uitvoeringsagenda.
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel DGS en modernisering resolutieaamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Voortzetting plan van aanpak CBCS, ontwikkeling wetgevingskalender en afspraken met WJZ over versterking wetgevingscapaciteit.	2. Wetgevingskalender implementeren. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zal, in lijn met de aanbevelingen van het IMF, bij de verdere modernisering de depositogarantiestelsels worden geprioriteerd.	Doorlopend		De introductie van het DGS op Curaçao loopt vertraging op vanwege het uitblijven van een reactie van het Ministerie van Financiën van Curaçao, in samenhang met bezwaren in de sector.
D.5	De governance van de CBCS wordt versterkt, conform internationale best practices waaronder door het scheiden van verschillende taken binnen de CBCS.	D.5.2	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de interne organisatie van de CBCS.	1. Voortgang aanbevelingen naar aanleiding van review interne organisatie monitoren. Bij de opvolging van de aanbevelingen uit het IMF-rapport staat de onafhankelijkheid van de CBCS voorop.	Doorlopend		Het onderzoek is afgerond.
THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN							
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Onderzoek arbeidsmarktbeleid en wet- en regelgeving.	6. Implementatieagenda opgesteld.	Q3 2023		Het onderzoek E.1 + E.4 loopt goed op schema. Zie ook toelichting E.4.1.3
				7. Implementatieagenda vastgesteld.	Q3 2023		Zie toelichting E.1.1.6.
				8. Start met het oplossen van de knelpunten die op korte termijn kunnen worden opgepakt.	15 februari 2023		Het arbeidsmarkt rapport E1 heeft voorsnog geen knelpunten opgeleverd die op korte termijn kunnen worden opgepakt. Wat relatief eenvoudige quick wins leken, blijken toch vaak ingewikkelde wetgevingstrajecten te omvatten. Het is - vooruitlopend op het grote pakket hervormingen E1+E4 - niet opportuun deze nu op te pakken.

E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.0	Activiteit nader in te vullen				
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.3.1	Onderzoek illegale tewerkstelling arbeidskrachten, inclusief verbeteren van de toelatingsketen.	8. Vastgesteld pakket aan hervormingsmaatregelen in de vorm van een opgesteld Plan van Aanpak.	15 maart 2023		De verwachting is dat de werkgroep E3 half maart een eerste opzet voor het plan van aanpak voor vernieuwing van de toelatingsketen arbeidsmigranten en verbetering van het huidige proces van afgifte van tewerkstellingsvergunningen heeft opgesteld, waarin tevens de (openstaande) aanbevelingen uit het ARC rapport uit 2015 zijn meegenomen. Vaststelling van het plan van aanpak volgt daarna. De door SOAW ingehuurd projectleider (E.4.4.1) is hier vanaf januari 2023 mee aan de slag gegaan.
				9. Start implementatie hervormingsmaatregelen.	31 maart 2023		Nadat het plan van aanpak (E.3.1.8) is vastgesteld door de RvM kan worden gestart met de uitvoering ervan.
				10. Start nader onderzoek	PM		
		E.3.3	Doorlichting van de Arbeidsinspectie SOAW	4. Implementatieplan vastgesteld.	31 december 2022		Er is een eindadvies en stappenplan voorgelegd aan de minister van SOAW, die de aanpak dit kwartaal zal goedkeuren.
		5. Implementatieplan wordt uitgevoerd.	1 februari 2023		In het eerste kwartaal van 2023 kan worden gestart met de uitvoering van het implementatieplan.		
E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.1	Realiseren duurzame betaalbaarheid Sociale Verzekeringen (behoudens zorggerelateerd). Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant meegenomen.	3. Eindrapport 'sociale verzekeringen' en notitie 'Hervormingen Arbeidsmarkt en Sociale Zekerheid' zijn opgeleverd .	30 juni 2023		Ten behoeve van één integraal en coherent pakket hervormingen wordt een overkoepelende notitie "Hervormingen Arbeidsmarkt en Sociale Zekerheid" opgesteld (E.1 + E.4.1) met oog voor prioritering en volgtijdelijkheid, die eind juni 2023 is afgerond. Met het pakket aan hervormingsmaatregelen zal vervolgens de dialoog met sociale partners gestart worden, wat uiteindelijk zal leiden tot politieke besluitvorming. Daarna kan een implementatieagenda worden opgesteld. Het onderzoek E.1 + E.4 loopt goed op schema.
		E.4.2	Realiseren duurzame betaalbaarheid sociale voorzieningen. Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant meegenomen.	7. Appreciatie minister SOAW en de Stuurgroep op de inventarisatie.	31 december 2022		Er wordt een beleidsreactie opgesteld door SOAW en uiterlijk half februari aangeboden aan de NHC en TWO. Veel van de geïnventariseerde knelpunten in het bijstandsstelsel en aanbevelingen zijn het afgelopen jaar reeds opgepakt door het ministerie van SOAW.

				8. Implementatieplan van quick wins in het bijstandsstelsel is vastgesteld.	28 februari 2023		Van de geïdentificeerde knelpunten die nog openstaan worden de aanbevelingen uitgewerkt in een implementatieplan. Besluitvorming over de hervorming van de bijstand volgt na oplevering van het eindrapport 'sociale verzekeringen' en de notitie 'hervormingen arbeidsmarkt en sociale zekerheid' (E.4.1.3).
				9. Implementatieplan van quick wins in het bijstandsstelsel wordt uitgevoerd.	31 maart 2023		In het eerste kwartaal van 2023 kan worden gestart met de uitvoering van het implementatieplan.
		E.4.3	De werkgroep SVB maatregelen werkt opties uit die op de korte termijn een bijdrage leveren aan de houdbaarheid van de sociale zekerheid en de zorg (zie ook F.3.2).	2. Maandelijkse rapportage SVB-maatregelen, waaruit blijkt dat Curaçao op schema is om evenwicht in het schommelfonds te bereiken in 2022 en 2023 zonder de landsbijdrage te verhogen.	Maandelijks, laatste dag van de maand.		Uit de laatste rapportage SVB-maatregelen (d.d. 25 januari 2023) blijkt het de verwachting is dat het schommelfonds per eind 2023 negatief zal zijn, bij het uitblijven van aanvullende maatregelen op korte termijn. De SVB heeft een voorstel voor alternatieve besparingen op de zorguitgaven gedaan, waarover momenteel advies wordt ingewonnen.
				3. Invoering noodzakelijke wetgeving en aanvullende beheersmaatregelen.	31 maart 2022		In november zijn consultaties gehouden met de (vertegenwoordigers van) zorgverleners. De reacties zullen worden gewogen en verwerkt in de nota van toelichting van het concept Landsbesluit Beheersmaatregelen BVZ, waarna het nogmaals kan worden aangeboden aan WJZ. Het streven is de noodzakelijke wetgeving voor wat betreft het Fonds BVZ op 1 april 2023 in te voeren.
E.5	Curaçao verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Curaçao en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er	E.5.0	Activiteit nader in te vullen				

	invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.					
E.6	Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen.	E.6.2	Onderzoek naar haalbaarheid en modaliteiten van een garantie-instrumentarium en onderzoek naar de mogelijkheden om een afwegingskader voor individuele bedrijfssteun te maken.	3. Rapportage indien 1) activiteiten waarvoor de bijdrage is verstrekt niet tijdig, of niet geheel zullen worden verricht en/of 2) wanneer niet tijdig, of niet geheel aan de verplichtingen die aan de bijdrage zijn verbonden, zal worden voldaan.	31 december 2025	Er zal per kwartaal worden gerapporteerd over de bestedingen. De eerste rapportage wordt op 31 maart 2023 opgeleverd.
				4. Inleveren vaststellingsaanvraag.	2 april 2026	Dit gaat pas lopen wanneer alle activiteiten zijn afgerond.
	Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.6.3	Aanpak 'red tape' en 'cost of doing business' (E.6.3 en E.6.5 uit de vorige uitvoeringsagenda zijn samengevoegd)	3. Aanpak 'red tape' en 'cost of doing business'	Q1 2023	Ten behoeve van verdere uitvoering van aanbevelingen hebben MEO en TWO gezamenlijk een programmamanager geselecteerd. De programmamanager zal vervolgplannen opstellen met de werkgroep en stakeholders.
				6. Identificeren te optimaliseren vergunningsverlening procedures	15 april 2023	Het verbeteren van de vergunningsverlening procedure is deels afhankelijk van het zaakstelsel dat moet worden verbeterd. Dat is naar verwachting voor 1 april afgerond (B.11.4). Curaçao gaat daarna verder met de uitvoering van de aanbevelingen.
				7. Plan van aanpak vernieuwen Landsverordening Horeca en Drank gereed	1 januari 2023	Het conceptbeleidsplan Landsverordening Horeca en Drank is opgesteld. Er wordt afgezien van ondersteuning vanuit de VNG. Daarom is er geen PVA meer nodig.
	E.6.5	Project integrale gebiedsontwikkeling Schottegat en Havengebied: dit wordt doorgeschoven naar een volgende agenda.				Zoals aangegeven in de Uitvoeringsagenda, wordt het project doorgeschoven.
E.6.6	Het opstellen van een Theory of Change	1. Een Theory of Change en een Roadmap zijn opgesteld en vastgesteld	31 maart 2023	Op 9 en 10 februari vond een Theory of Change (ToC) sessie plaats, in aanwezigheid van verschillende Curaçaose ministeries, captains of industry uit de Curaçaose economie, the International Trade Organisation, RVO en het Nederlandse ministerie van EZK. Aan de hand van de ToC wordt er gewerkt aan een roadmap.		
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.	E.7.1	Grond en vastgoedbedrijf inrichten en implementeren, inclusief overdracht van gronden en vastgoed, verdere integrale gebiedsontwikkelingen en een inrichtingsparagraaf (benodigde competenties, FTE's en financiële middelen).	2. Afronden hoofdstructuur Domeinbeheer gereed. De hoofdstructuur is onder meer opgebouwd met afdelingen Gebiedsontwikkeling en Vastgoed.	Q1 2023	De hoofdstructuur Domeinbeheer wordt afgerond en zal naar verwachting op tijd gereed zijn.
				3. Voorstel met financiële kaders, een position paper en interne afspraken Domeinbeheer, intern VVRP met ministerie van Financiën.	Q1 2023	Op basis van overleg met het Ministerie van Financiën en SOAB worden de aanpassingen van de financiële spelregels verder uitgewerkt. De position paper zal naar verwachting tijdig gereed zijn.

	E.7.2	Hervorming en verzakelijking van het grond- en vastgoedbeleid en -beheer.	5. De administratie voor de uit te geven kavels of te ontwikkelen gronden wordt op pijl gebracht middels samenwerking met het kadaster en interviews met (oud) medewerkers.	Q1 2023		Het op pijl brengen van de administratie van uit te geven kavels en te ontwikkelen gronden ligt op koers. Met het kadaster wordt verkend in welke mate codering en digitalisering van de gronden een bestandsvergelijking met bestaande landkaarten mogelijk maken. Met name voor het in beeld brengen van gebieden in ruste, vaak voormalige plantages, kan bestandsvergelijking van betekenis zijn.
	E.7.3	Schoon door de poort.	2. Opbouw van het nodige personeel voor de uitvoering van het programma. Hierbij moet aandacht worden besteed aan een vlotte onboarding procedure. Via ruimte in de basisbegroting op de kapitaaldienst wordt de financiering van het programma Grond & Vastgoed geregeld.	Q1 2023		Om de staande organisatie te ontzien zijn projectmedewerkers aangesteld. Voor de uitvoering voor gebiedsontwikkeling moet nog een organisatie op poten worden gezet. Deze capaciteit mag ten laste van grond exploitatie worden bekostigd. De beleidsmatige inbedding wordt gecoördineerd door sector directeur VVRP, die bewaakt dat het programma grond en vastgoed past binnen geldende beleidskaders.
	E.7.4	Bijdrage aan de economische ontwikkeling.	2. Uitwerking principenota's over gebiedsontwikkelingen Rif en Colon	Q2 2023		In de afgelopen periode hebben gesprekken plaatsgevonden met de Curaçao Port Authority (CPA). Eerdere architectonische plannen worden benut voor de investeringsnota's, die naar verwachting tijdig klaar is.
3. Afronden principenota's gebiedsontwikkeling Zakito en Maria Maai			Q1 2023		De eerste opzet voor de nota voor Maria Maai is binnen, voor Zakito loopt het vooronderzoek nog. Het opleveren van de investeringsnota's Rif en Colon is meer werk dan verwacht. Daardoor zullen de principenota's voor Zakito en Maria Maai later afgerond worden, dan eerder verwacht. Geleerde lessen zullen het opstellen van de principenota's van nu wel efficiënter maken.	
4. Procesvoorstel Ruimtelijke Strategie, voorzien van een eerste verkenning van trends en kansen.			Q1 2023		De inzet van de projectleider die zich zal bezighouden met de ruimtelijke strategie is onderdeel van een PvA dat VVRP opstelling. Vaststelling van het PvA is iets vertraagd. Dit zal de oplevering van het procesvoorstel mogelijk vertragen.	
5. Afronden procedure voor interdepartementale afstemming bij gebiedsontwikkeling en aanbieden aan de RvM.			Q1 2023		Het afronden procedure voor interdepartementale afstemming ligt op koers.	

		E.7.5	Bijdrage aan de overheidskas.	2. Verzenden facturen ter waarde van NAF 1 mio en hoger.	Q1 2023		Voor 2023 is het op het moment van het opstellen van de rapportage nog niet gelukt om een nieuwe target voor de facturatie van erfpacht te stellen.
THEMA F: ZORG							
F.1	Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).	F.1.1	Doorlopend		Doorlopend		Curaçao werkt, met ondersteuning van het ministerie van VWS, aan het beheersen en bestrijden van de (gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.
F.2	In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en andere inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan: – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en	F.2.2	Voorstel om in gezamenlijkheid (Dutch Caribbean Hospital Alliance (DCHA) + het platform voor Zorgverzekeraars CAS-BES (PSZ)) een programma van eisen op te stellen waarop een (op kwaliteit en kosten gebaseerde) inventarisatie van tarieven van de bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en zorginstellingen op andere bestemmingen (Colombia, Dominicaanse Republiek, Nederland) gestoeld zal worden.	1. Inzicht in zorgaanbod bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en ziekenhuizen in de regio en de (comparatieve) kosten hiervan	31 december 2022		Een eerste stap in het verkrijgen van het inzicht in het zorgaanbod en tarieven van de ziekenhuizen aangesloten bij DCHA voor verleende diagnostiek en 2de en 3de lijn zorg bij medische uitzendingen vanuit en tussen de CAS BES, is het opstellen van een plan van aanpak voor het comparatieve onderzoek hiervoor. Dit plan van aanpak is opgesteld door DCHA en SZV en in de summit van 28 november vastgesteld, conform planning in de uitvoeringsrapportage. Het onderzoek en daarmee het inzicht in het zorgaanbod en de kosten is in het vierde kwartaal van 2023 afgerond.
				2. Start procedure aanbesteding comparatief onderzoek tarieven ziekenhuizen aangesloten bij DCHA voor interinsulaire medische uitzendingen	31 maart 2023		De verwachting is dat DCHA en SZV de tender voor het onderzoek eind eerste kwartaal hebben uitgezet.
		F.2.4	Bewerkstelligen aansluiting ICT-systemen van ziekenhuisinstellingen van Curaçao, Aruba, Sint-Maarten, Saba en Sint-Eustatius tot ZORG-CERT	1. Aansluiting van alle bij DCHA aangesloten ziekenhuizen tot de wereldwijde cyber-security organisatie ZORG-CERT. 2. Afronding aansluiting van alle bij DCHA aangesloten ziekenhuizen tot de wereldwijde cyber-security organisatie ZORG-CERT.	31 november 2022		De voorbereidingen voor aansluiting van de bij DCHA aangesloten ziekenhuizen zijn afgerond.
						31 maart 2023	

	tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit.	F.2.5	Summit DCHA – Platform Samenwerkende Zorgverzekeraars (PSZ) op Bonaire	2. Implementatie/uitwerking gemaakte afspraken tijdens de summit DCHA - SZV van 28 november te Bonaire. Het betreft uitwerking van de gemaakte afspraken inzake: <ul style="list-style-type: none"> • Comparatief onderzoek/kostprijsanalyse DCHA (zie ook F.2.2.2) • Medische evacuatie in crisissituaties • Gezamenlijk inkoop geneesmiddelen • Medische uitzendingen • Meerjarig jaarplan samenwerking SZV/DCHA 	31 maart 2023		De voorbereidingen voor genoemde acties liggen op schema.
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.1	Een plan van aanpak vaststellen voor de inrichting van het traject om de duurzame betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van het zorgstelsel te realiseren. Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant (modernisering zorgstelsel waaronder governance) meegenomen.	4. Nader rapport stelselwijziging en voorstellen voor flankerend beleid (zoals preventie en versterking eerstelijnszorg).	31 maart 2023		Het is de verwachting dat de Taskforce Hervorming Marktordering en Financiering Zorgsector uiterlijk 31 maart 2023 de hoofdlijnen van de beoogde stelselwijziging, inclusief voorstellen voor flankerend beleid, zoals genoemd in het beleidsdocument "Kopzorgen over de Zorg" aan de RvM presenteert. Daarbij zal rekening worden gehouden met de opmerkingen van de TWO bij de uitvoering van het nader onderzoek. Het eindrapport volgt op 30 juni 2023.
				5. Plan van aanpak naar aanleiding van nader rapport vastgesteld	30 april 2023		Naar aanleiding van (en zeer waarschijnlijk als bijlage bij) het nader rapport (F.3.1.4) worden een of meer plannen van aanpak opgesteld voor de inrichting van een betaalbaar, toegankelijk en kwalitatief goed zorgstelsel.
		F.3.2	De werkgroep SVB maatregelen werkt opties uit die op de korte termijn een bijdrage leveren aan de houdbaarheid van de sociale zekerheid en de zorg (zie ook E.4.1.3).	2. Maandelijkse rapportage SVB-maatregelen is opgeleverd, waaruit blijkt dat Curaçao op schema is om evenwicht in het schommelfonds te bereiken in 2022 en 2023 zonder de landsbijdrage te verhogen.	Maandelijks, laatste dag van de maand.		Uit de laatste rapportage SVB-maatregelen (d.d. 25 januari 2023) blijkt het de verwachting is dat het schommelfonds per eind 2023 negatief zal zijn, bij het uitblijven van aanvullende maatregelen op korte termijn. De SVB heeft een voorstel voor alternatieve besparingen op de zorguitgaven gedaan, waarover momenteel advies wordt ingewonnen.
				3. Noodzakelijke wetgeving ingevoerd en aanvullende beheersmaatregelen uitgewerkt.	31 maart 2022		In november zijn consultaties gehouden met de (vertegenwoordigers van) zorgverleners. De reacties zullen worden gewogen en verwerkt in de nota van toelichting van het concept Landsbesluit Beheersmaatregelen BVZ, waarna het nogmaals kan worden aangeboden aan WJZ. Het streven is de noodzakelijke wetgeving voor wat betreft het Fonds BVZ op 1 april 2023 in te voeren.

		F.3.3	Implementatie maatregelen ter minimalisering verliezen bij het ziekenhuis CMC.	<p>1. Maandelijkse rapportage over voortgang is opgeleverd, waaruit de succesvolle voortgang van Curaçao blijkt om het doel – het minimaliseren van verliezen bij het CMC – te behalen. Hierbij kan worden verwezen naar de verschillende trajecten zoals beschreven in het Plan van aanpak 'Verduurzaming CMC'. De rapportage wordt iedere 15e van de maand vanaf augustus 2021 bij de TWO aangeleverd (doorlopend).</p>	Maandelijks per de 15e van de maand.	De maandelijkse voortgangsrapportages worden opgeleverd en geven inzicht in de voortgang van de uitvoering van spoor 2 van het plan van aanpak "Verduurzaming CMC". Met Curaçao worden afspraken gemaakt hoe TWO wordt geïnformeerd over de voortgang van spoor 1 van het plan van aanpak, nu de inhoudelijke acties daarvan zijn belegd bij de Regiegroep "Sanering CMC entiteiten".
			5. Opvolging van de aanbevelingen uit het advies van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) over de situatie bij het CMC.		Start in het eerste kwartaal 2023.	De appreciatie op de NZa-aanbevelingen zou begin december worden aangeboden aan de TWO. De regering heeft in december 2022 een voorlopige goedkeuring gegeven aan de appreciatie, waarna de projectgroep is opgedragen om een actieprogramma voor te bereiden en t.z.t. uit te voeren. Deze stukken zijn half februari met de TWO gedeeld ter afstemming. Uiterlijk in maart 2023 volgt een definitief besluit van de regering op de appreciatie en het actieprogramma, welke als bijlage bij het plan van aanpak verduurzaming exploitatie CMC wordt opgenomen. De opvolging van de aanbevelingen wordt daarna opgepakt.
			6. herstructurering en realisatie van de optimale financieringsstructuur van HNO vastgoed en CMC exploitatie (spoor 1 plan van aanpak) is afgerond.		31 december 2022	De herstructurering en realisatie van de financieringsstructuur van het CMC (spoor 1 van het plan van aanpak) blijkt complexer dan in eerste instantie ingeschat en neemt daarom meer tijd in beslag. De regering heeft vanwege deze complexiteit de uitvoering van Spoor 1 getild naar het niveau van de Regiegroep "Sanering CMC-Entiteiten". Verwacht wordt dat gedurende het tweede kwartaal de nodige beslissingen hieromtrent zullen worden genomen door de regering.
			7. Nieuwe planning en nieuwe aanvullende activiteiten voor het optimaliseren van de bedrijfsvoering van CMC-exploitatie (spoor 2) is opgesteld.		15 februari 2023	In het eerste kwartaal van 2023 zal een definitief besluit van de regering over de appreciatie van de minister van GMN op de aanbevelingen uit het NZa rapport (zie ook F.3.3.5) worden genomen en zal daarmee spoor 2 van het plan van aanpak verduurzaming CMC worden herzien in de vorm van een aanvullende actieprogramma. Deze zal vervolgens worden uitgevoerd door de Projectgroep verduurzaming exploitatie CMC, zoals ook is afgesproken in het

							hoofdlinenaakkoord sanering CMC entiteiten.
THEMA G: ONDERWIJS							
G.1	Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde: - onderwijskwaliteit, lesmethoden en –middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.	G.1.1	Uitvoeren doorlichting op basis van vastgesteld plan van aanpak.	4. Eindrapport opgeleverd.	31 december 2022		Het eindrapport van de doorlichting van het onderwijsbestel is op 14 februari 2023 aangeboden aan de minister van OWCS. De minister zal na ontvangst een beleidsreactie opstellen.
				5. Theory of change en onderliggende roadmap is opgesteld.	31 maart 2023		Gezien de voorkeur van TWO voor een externe facilitator om deze en een aantal andere Theory of Change ontwikkelingen in de drie landen te ondersteunen is vanuit Nederland een aanbestedingstraject opgestart dat begin maart is afgerond. De Theory of Change en onderliggende roadmap ontwikkeling voor thema G in Curaçao start hierdoor iets later dan voorzien.
		G.1.2	Achterstallig onderhoud onderwijshuisvesting aanpakken.	10. Opstellen strategisch huisvestingsplan.	Nader te bepalen		Het strategisch huisvestingsplan wordt in samenhang gezien met de doorlichting van het onderwijs en wordt opgesteld als over de aanbevelingen in de 0-meting is besloten (G.1.1.)
				12. Een duurzame, toekomstbestendige uitvoeringsstructuur ten behoeve van het wegwerken van het achterstallig onderhoud is opgezet.	31 maart 2023		Er is een uitvoeringsstructuur ingericht ten behoeve van het wegwerken van het achterstallig onderhoud, onder aansturing van een onafhankelijke projectleider (die in het eerste kwartaal van 2023 is geworven).
THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT							
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1	Doorlopend		Doorlopend		
		H.1.3	Opstellen realistisch meerjareninstroomplan met financiële paragraaf ter garanderen operationele uitvoeringscapaciteit van alle H1-instellingen.	1. Realistisch meerjareninstroomplan met financiële paragraaf is afgerond.	30 november 2022		Voor de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) is door Curaçao geïnventariseerd hoeveel personeel er minimaal nodig is om aan maatregel H1 te voldoen. De hieruit voortkomende instroomopgave en -planning wordt half april door Curaçao met Nederland gedeeld ten behoeve van H.1.3.2.

				2. Gesprek tussen Curaçao en Nederland over de verdere opvolging van de instroomplanning en instroomopgave.	1 maart 2023		De instroomopgave en -planning worden in april besproken tussen Curaçao en Nederland, met als doel om tot een realistische oplossing te komen met inachtneming van de capaciteit en financiële mogelijkheden.
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.1	Dit wordt meegenomen in relatie tot H.19.				Dit wordt meegenomen in relatie tot H.19.
H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1	Projectfase uitvoeren op basis van vastgesteld plan van aanpak .	4. Hoofdstuk 1 conceptwetsontwerp gereed	31 januari 2023		Tijdens het JVO van januari 2023 heeft de projectgroep conform planning het eerste hoofdstuk, incl. MvT, van de consensusrijkswet aan de opdrachtgever opgeleverd.
				5. Hoofdstuk 2 concept wetsontwerp gereed	Nader te bepalen		
				6. Hoofdstuk 3 concept wetsontwerp gereed	Nader te bepalen		
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.2	Aangewezen onafhankelijke organisatie controleert opvolging aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	1. Implementatie aanbevelingen wordt gemonitord.	Doorlopend		Er wordt eens in de drie maanden een voortgangsrapportage opgeleverd.
				3. Herzien handboek CF 2022 is vastgesteld	Q4 2023		Eind december 2022 is het herziene handboek CF in concept aangeboden aan de relevante stakeholders (waaronder de minister van Justitie en de Raad voor de Rechtshandhaving) voor eventuele opmerkingen en aanvullingen. Na verwerking hiervan wordt het handboek in het tweede kwartaal van 2023 ter vaststelling aan de minister aangeboden.
				6. Criteria voor beoordeling projectaanvragen zijn vastgesteld.	Q4 2023		In het gereviseerde Handboek zijn de criteria opgenomen.
				7. Goedgekeurde jaarverslagen t.b.v. Staten	Doorlopend		Vanaf mei 2022 worden de jaarverslagen conform de eisen verwoord in het herziene Handboek opgesteld en aan de Staten aangeboden.
H.17	Curaçao komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de CURMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroombmogelijkheden van de CURMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.	H.17.1	Opstellen plan van aanpak gericht op verdere professionalisering van de CURMIL, waar actualisatie van de Dienstplichtverordening een onderdeel van is.	2. Actualiseren dienstplichtverordening.	Doorlopend		Curaçao werkt met Defensie aan de actualisering van de dienstplichtverordening. Uitvoering geschiedt in goed overleg.
		H.17.3	Opstellen moderne rechtspositieregeling voor Caribische beroepsmilitairen, inclusief wettelijke inkadering.	1. Gemoderniseerde rechtspositieregeling is vastgesteld.	Doorlopend		Er is een memo voorbereid voor bestuurlijke standpuntbepaling.

H.18	Curaçao heeft op 1 april 2021 de benodigde stageplaatsen beschikbaar gesteld ten behoeve van het Sociaal Vormings Traject. Curaçao en Defensie sluiten voor 1 februari 2021 een convenant dat hierop toeziet.	H.18.1	Op basis van een gesloten convenant benodigde stageplaatsen beschikbaar stellen.	10. Evaluatie Pilot SVT	30 november 2022		In november is een tussentijds evaluatierapport opgesteld door de programmamanager. In de komende periode zullen aanvullend nog verschillende evaluaties volgen.
				11. Bijsturing project naar aanleiding van de evaluatie.	Doorlopend		Aan de hand van de evaluatie (H.18.1.10) worden de werkwijzen en/of de uitgekozen leerwerktrajecten aangepast.
H.19	Curaçao komt met een getrappt plan voor de modernisering en hervorming van het aanbod van online-kansspelen. Dit plan bevat tevens een realistisch tijdpad met bijbehorende mijlpalen. De modernisering en hervorming omvat ten minste: 1. Wet- en regelgeving die voorziet in een onafhankelijke toezichthouder op online kansspelen. Zij verstrekt ook licenties en handhaaft indien nodig, waarbij als uiterste interventie de licentie kan worden ingetrokken. 2. Waarborgen dat aanbieders van online kansspelen vanuit Curaçao handelen conform wet- en regelgeving van de landen waarop zij zich richten. 3. Maatregelen om (via de Curaçao Gaming Control Board en de Belastingdienst) de door licentiehouders verschuldigde belastingen en licentievergoedingen te innen.	H.19.1	Uitwerken maatregel deel 1 en deel 2	4. Verwerken uitkomsten toets en advies in samenwerking met de TWO en het ministerie van JenV in de LOK, zodat na een laatste beperkte toets van de TWO en JenV (zie H.19.1.8), Curaçao de mogelijkheid heeft om de uitkomsten uit deze toets evenals de belangrijkste uitgangspunten van H2/H19 mee te kunnen nemen in haar wetgevingsproces.	30 september 2022		De concept LOK is door de minister van Financiën van Curaçao aangeboden voor advies aan de SER. Na verwerking van het SER-advies zal de concept LOK worden aangeboden voor advies aan de Raad van Advies. De TWO heeft de nieuwe concept LOK niet ontvangen van Curaçao. Zolang de concept LOK niet met de TWO wordt gedeeld, kan de TWO de afgesproken beperkte toets op de concept LOK niet uitvoeren (zie ook H.19.1.8). In de planning voor de afronding van de LOK die de TWO eind januari heeft ontvangen van de minister van Financiën van Curaçao is de beperkte toets van de TWO en de eventuele verwerking van de uitkomsten van de beperkte toets niet voorzien. Dat is niet in lijn met de gemaakte afspraken.
				7. Er is een goed functionerend online portaal ter registratie van online gaming operators die actief zijn in Curaçao.	1 december 2022		Het portaal voor de registratie van bestaande operators is nog niet gerealiseerd.
				8. Beperkte toets door TWO aan de NHC op de aangepaste conceptwetgeving (zie H.19.1.4) die toeziet op de verwerking van de 5 essentiële punten en een toets op eventuele nieuwe elementen in de concept LOK die gerelateerd zijn aan de uitgangspunten en doelen in het Landspakket.	20 oktober 2022		Zie toelichting bij H.19.1.4. De beperkte toets kan pas worden uitgevoerd als de TWO de laatste versie van de concept LOK heeft ontvangen.
				9. Evaluatie en voor zover mogelijk verwerking van de uitkomsten van de beperkte toets TWO in de LOK (indien van toepassing), zodat wetgeving voldoet aan de belangrijkste uitgangspunten van H2/H19.	4 november 2022		Zie toelichting bij H.19.1.4 en H.19.1.8. De uitkomsten van de beperkte toets kunnen pas worden beoordeeld en (indien de beperkte toets uitwijst dat aanpassing noodzakelijk is) worden verwerkt in de ontwerp LOK, nadat de laatste versie van concept LOK door Curaçao is toegestuurd aan de TWO en de beperkte toets is uitgevoerd door de TWO.

				11. Modelvergunningen zijn definitief	15 februari 2023		De modelvergunningen worden door de minister van Financiën van Curaçao niet gedeeld met de TWO. Hierdoor kan de TWO de consistentie van de modelvergunningen met de uitgangspunten van H.19, het plan van aanpak d.d. 16 februari 2022 en de (concept) LOK niet vaststellen.
				12. Plan voor de inrichting van een proces voor vergunningverlening is gereed.	1 november 2022		Het door de RvM vastgestelde plan van aanpak wordt niet met de TWO gedeeld door Curaçao. Hierdoor kan de TWO niet vaststellen of het plan van aanpak in lijn is met de uitgangspunten van H19.
				13. Plan voor de inrichting van de CGA is gereed.	1 november 2022		Het door de RvM vastgestelde plan van aanpak wordt niet met de TWO gedeeld door Curaçao. Hierdoor kan de TWO niet vaststellen of het plan van aanpak in lijn is met de uitgangspunten van H19.
				14. Nieuwe planning voor in werking treden LOK	1 januari 2023		De bijgestelde planning voor de afronding van de LOK is eind januari ontvangen door de TWO.
				15. Ambtelijk overleg over voortgang van de concept LOK.	21 februari 2023		Eind januari heeft er overleg plaats gevonden over de voortgang van de LOK tussen de minister van Financiën van Curaçao en de TWO. Zie H 19.1.4. voor de voortgang.
	H.19.2	Er zijn waarborgen ingesteld die erop toezien dat het kansspelbeleid in Curaçao voorziet in de bescherming van minderjarigen en andere kwetsbare spelers		1. Onderzoek naar gokverslaving in opdracht van de Curaçao GCB is afgerond.	15 mei 2023		Momenteel worden door de GCB gesprekken gevoerd met partijen die het onderzoek kunnen gaan uitvoeren. Het is de verwachting dat de uitkomsten van het onderzoek niet voor medio mei gereed zijn. De uitkomsten van het onderzoek zijn een basis voor het opstellen van lagere regelgeving.
				2. Er is lagere regelgeving en handhaafbaar beleid opgesteld ten behoeve van consumentenbescherming en verslavingspreventie, die in concept wordt gedeeld door Curaçao en van feedback voor zien door Nederland.	Nader te bepalen		In de planning voor de afronding van de LOK die de TWO eind januari heeft ontvangen van de minister van Financiën van Curaçao is de planning voor de uitwerking van de lagere regelgeving en de advisering door de TWO hierover niet opgenomen. Hierover zullen afzonderlijke afspraken gemaakt worden in de UA Q2.

Bijlage A.3: Voortgang Uitvoeringsagenda Sint Maarten op activiteitsniveau

Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting	
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER						
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1	Onderzoek naar bestaande financiële werkprocessen, waaronder in ieder geval de processen procure to pay en order to cash, en een inventarisatie van de daarbij gebruikte systemen. Inclusief fit/gap-analyse ten behoeve van A.1.2.	9. Besluitvorming implementatie nieuw boekhoudsysteem.	16 december 2022	Op basis van de uitkomsten van de fit/gap en de impactanalyse heeft de Minister van Financiën op 4 november 2022 goedkeuring gegeven om de vervolgstappen te zetten ten behoeve van de inrichting van een nieuw financieel (ERP) systeem. Naar aanleiding hiervan is het project initiatie document afgerond en op 23 december 2022 in concept opgeleverd.
				12. De uitkomsten uit de fit/gap-analyse, de impactanalyse, het opgestelde project-initiatiedocument en de bestuurlijke besluitvorming worden geformaliseerd door middel van een update van het eerder opgestelde plan van aanpak.	17 februari 2023	Er is sprake van een kleine vertraging. Het project initiatie document bevat alle informatie die benodigd is voor het opstellen van een update van het plan van aanpak. Er vindt op dit moment nog aanvullende ambtelijke afstemming plaats, vanwege de brede implicaties voor het IT landschap en de organisatie. De update zal naar verwachting voor het einde van Q1 2023 zijn afgerond.
				13. Afronden voorbereidingsfase en start implementatiefase basisinrichting nieuw financieel systeem.	1 april 2023	Er is sprake van een kleine vertraging (zie toelichting A.1.1.12). Om de implementatie te kunnen starten is nog finale besluitvorming in de Council of Ministers noodzakelijk. Streven is om deze besluitvorming alsnog rond de datum van 1 april te laten plaatsvinden.
				14. Livegang basisinrichting nieuw financieel systeem.	1 januari 2024	Loopt conform planning. Het project initiatie document en de update van het plan van aanpak bevatten een nader uitgewerkte planning voor een gefaseerde implementatie, waarbij in 2023 het accent zal liggen op de basisinrichting.
	A.1.5	Op orde brengen van de balans door een opschoning van o.a. posten debiteuren, crediteuren en activa.	4. Duurzaam borgen resultaten opschoning door het maken van afspraken, het opstellen van procesbeschrijvingen en het geven van instructies, zodat nieuwe 'vervuiling' zoveel mogelijk wordt tegengegaan.	31 januari 2023	De opschoning is grotendeels afgerond. In het kader van de oplevering van de jaarrekeningcijfers over 2022 vinden nog de laatste controles plaats. Ten aanzien van de borging moeten nog een aantal belangrijke stappen gezet worden, die o.a. door technische problemen in het huidige financiële systeem nog niet konden worden afgerond. De deadline wordt verlengd tot 1 april 2023.	

		A.1.6	Juridisch kader aanpassen als basis om financiële kolom te versterken.	5. Aanbesteding knelpuntenanalyse financiële regelgeving afgerond.	28 februari 2023		Het aanbestedingstraject loopt nog en kan naar verwachting in maart worden afgerond.
		A.1.7	Onafhankelijke advisering over het verkorten van de doorlooptijd van de oplevering en de controle van de jaarrekening.	4. Verdere verbetering en formalisering van de planning en afspraken tussen het Ministerie van Financiën en SOAB, opgenomen in het auditplan.	31 januari 2023		Deze activiteit is tijdig afgerond. In september en november 2022 zijn, met assistentie van de Auditdienst Rijk, diverse gesprekken gevoerd tussen de bij het jaarrekeningproces betrokken partijen. Hier zijn een aantal actiepunten uit naar voren gekomen, die de kwaliteit en de tijdigheid van de jaarrekening verder zullen verbeteren. De planning voor de oplevering en de controle van jaarrekening 2022 is vastgesteld en er is afgesproken dat een kader financiële rechtmatigheid en een intern controleprogramma worden uitgewerkt.
		A.1.8	Roadmap Financieel Beheer.	4. Vaststellen plan van aanpak implementatie quick-wins financiële werkprocessen Procure to Pay, Order to Cash en Payroll.	28 februari 2023		Ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsrapportage werd nog gewerkt aan het plan van aanpak. Vaststelling zal naar verwachting nog in Q1 2023 plaatsvinden.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.2.1	Uitvoeren van een peer review op het Department of Statistics	7. Smart Action Plan vastgesteld.	1 februari 2023		Door het uitvoeren van de census in het vierde kwartaal heeft deze activiteit wat vertraging opgelopen. Het Smart Action Plan zal binnenkort worden vastgesteld.
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.2	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen	A.4.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				

	zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.						
A.5	Er wordt een Disaster Risk Management beleid, inclusief een Disaster Risk Financing strategie opgesteld en geïmplementeerd.	A.5.1	Opstellen van Disaster Risk Management beleid.	6. Financial Stability Plan opgesteld.	1 maart 2023		De conceptwet is gereed en zal binnenkort in het Comité van Ministers worden besproken.
				7. Financial Stability Plan vastgesteld	1 april 2023		Zie A.5.1.6.
THEMA B: KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR							
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend.				Hierover zijn geen specifieke afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Doelstelling is het versterken van de governance en van de bedrijfsvoering om (toekomstige) verliezen en daarmee risico's voor de begroting van Sint Maarten te voorkomen. Het is geen doelstelling om te komen tot afstoten dan wel (deels) vervreemden van (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten die een vastgesteld publiek belang dienen.	B.2.2	Uitvoeren doorlichting overheids-nv's	5. Beleidsreactie Sint Maarten bestuurlijk vastgesteld.	16 december 2022		Deze activiteit is tijdig afgerond.
				6. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen opgesteld.	30 april 2023		Deze activiteit moet nog starten, maar wordt naar verwachting volgens planning behaald.
				7. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen vastgesteld.	30 juni 2023		Zie B.2.2.6.
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.1	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.				Vooralsnog zijn geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.

B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.2	Risicogerichte integrale doorlichting(en)	3. Plan van aanpak integrale doorlichtingen vastgesteld.	Uiterlijk Q1		Plan van aanpak is opgesteld en is aan Sint Maarten voorgelegd ter vaststelling.
				4. Doorlichting gestart.	1 februari 2023		Hoewel de doorlichting nog niet van start is gegaan loopt het project wel op schema. Hierbij bevindt fase 1, het aanbestedingstraject, zich in een gevorderd stadium.
		B.4.3	Versterking wetgevingsfuncties	6. Doorlichting wetgevingsfunctie gereed.	1 maart 2023		De doorlichting is succesvol afgerond.
				8. Rapport doorlichting wetgevingsfunctie opgeleverd.	1 april 2023		Het concept rapport is inmiddels af, de definitieve versie wordt voor de deadline verwacht.
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	6. Definitieve rapportage opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	31 januari 2023		De definitieve rapportage wordt met goedkeuring eind februari opgeleverd.
				7. Publicatie onderzoeksrapportage inclusief zienswijze.	1 maart 2023		De publicatie van de rapportage zal volgen na de oplevering.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.2	In het kader van capacity building en capacity retention worden een medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) en een exit-survey uitgevoerd.	2. Plan van aanpak MTO en exit-survey vastgesteld.	5 januari 2023		Plan van aanpak is opgesteld en is aan Sint Maarten voorgelegd ter vaststelling.
				6. Uitvoeren MTO en Exit Survey	Tot en met Q1 2023		Zowel de Exit Survey als het MTO zijn uitgevoerd. Het MTO is open gesteld tot eind februari. De minimale reactiegraad is 40%.
				7. Opleveren rapportage(s) Medewerkerstevredenheidsonderzoek en exit survey door leverancier.	31 maart 2023		Mits er geen verlenging van het MTO nodig is wordt de rapportage tijdig verwacht
				8. Organiseren van interpretatiesessies en formuleren van aanbevelingen naar aanleiding van de rapportage(s) van het MTO en de exit survey. Het projectteam legt de aanbevelingen voor aan de Raad van Ministers voor besluitvorming.	31 mei 2023		Zie B.6.2.7
				9. Besluitvorming over aanbevelingen gedistilleerd uit de rapportage van het MTO.	1 juli 2023		Zie B.6.2.7
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.2	Implementeren aanbevelingen ten aanzien van geïdentificeerde verbeterpunten in de Roadmap.	1. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) opgesteld.	1 maart 2023		Hoewel het opstellen van het plan van aanpak tijdelijk heeft stilgelegen door capaciteitsuitdagingen is er per 20 februari technische assistentie beschikbaar. In samenspraak met P&O en de technische assistentie zal een nieuwe, haalbare deadline moeten worden afgesproken.
				2. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) vastgesteld.	medio maart 2023		Zie B.8.2.1

B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.	B.9.2	Implementeren aanbevelingen ten aanzien van geïdentificeerde verbeterpunten in de Roadmap.	1. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) gereed.	1 maart 2023.		Hoewel het opstellen van het plan van aanpak tijdelijk heeft stilgelegen door capaciteitsuitdagingen is er per 20 februari technische assistentie beschikbaar. In samenspraak met P&O en de technische assistentie zal een nieuwe, haalbare deadline moeten worden afgesproken. Zie B.9.2.4
				2. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) vastgesteld.	Medio maart 2023.		
B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.2	Implementatieplan kostenverlaging en verbeteringen ten aanzien van huisvesting.	4. Plan van Aanpak opgesteld.	1 maart 2023		Het plan van aanpak is in concept gereed en zal in februari worden aangeboden ter vaststelling.
				5. Plan van aanpak vastgesteld.	1 april 2023		Verloopt volgens planning.
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.1	Implementatie Plan van Aanpak Revamping the IT department	2. Rapport 'Total Cost of Ownership' opgeleverd	31 maart 2023		De technische ondersteuning is gestart en het onderzoek loopt.
				3. Oplevering eerste voortgangsrapportage	31 maart 2023		De verwachting is dat de voortgangsrapportage tijdig wordt opgeleverd.
B.14	Sint Maarten zal voldoen aan de richtlijnen van het CFATF met betrekking tot bestrijding van fraude en witwassen. Er wordt een plan van aanpak opgesteld en geïmplementeerd.	B.14.2	Uitvoering National Risk Assessment (NRA).	3. Uitvoering fase 1 en 2.1 en 2.2 uit plan van aanpak gereed.	Uiterlijk Q1		Op basis van de aangepaste deadline ten opzichte van de vorige uitvoeringsrapportage en de NRA voortgangsrapportage Q4 2022 lijkt de uitvoering op schema te lopen. Gezien het belang van het tijdig afronden NRA moet hier wel vinger aan de pols worden gehouden
				5. Voortgangsrapportage vierde kwartaal 2022.	15 januari 2023		De voortgangsrapportage is tijdig ontvangen.
		B.14.3	Plan van aanpak voorbereiding CFATF Mutual Evaluation	3. Voortgangsrapportage vierde kwartaal 2022.	15 januari 2023		Het project is nog niet van start gegaan. Het concept plan van aanpak wacht op ondertekening van de Minister van Justitie van Sint Maarten.
B.15	Om de corporate governance van overheidsbedrijven te verbeteren zal het "protocol corporate governance (2020)" (wettelijk) worden vastgelegd en zullen de adviezen van de taskforce corporate governance (2020) worden geïmplementeerd.	B.15.2	Uitvoeren implementatieplan.	6. Voortgangsrapportage 5 ingediend waaruit blijkt dat uitvoering van het implementatieplan in voldoende mate conform planning verloopt.	15 februari 2023		In overleg met Sint Maarten is besloten dat de rapportage uiterlijk 7 maart zal worden ingeleverd.

THEMA C: BELASTINGEN						
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.2	Vormgeven richtingen ten aanzien van de hervorming van het fiscale stelsel op basis van de aanbevelingen van het IMF en de eerdere voorstellen van Sint Maarten.	2. Beslisnotitie ten aanzien van stelselhervorming behandeld in de Staten van Sint Maarten.	Zo spoedig mogelijk	Behandeling in de financiële commissie van de Staten heeft plaatsgehad.
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	C.2.2	Start informatie-uitwisseling.	2. Start informatie ontvangen.	Zo spoedig mogelijk	De informatie-uitwisseling is gestart, maar additionele wetgeving is nodig, waarvan het concept in juni 2023 verwacht wordt.
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.	C.3.1	Wordt meegenomen in fase 2 van C.4.			Zie C.4
C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.1	Fase 1: Uitvoeren van enkele quick reviews naar geïdentificeerde bottlenecks en quick wins.	6. Uitwerken leerwerktraject en opstellen van een voorstel.	31 maart 2023	De contouren van een leerwerktraject zijn gedefinieerd. Het blijkt complexer dan voorzien om gebruik te maken van bestaande opleidingen. Belastingdienst Sint Maarten en de SBAB intensiveren hun bestaande samenwerking en breiden dit uit in de richting van bestaande opleidingen van de SBAB waaraan medewerkers van de Belastingdienst komend jaar gaan deelnemen.
				7. Voorstel leerwerktraject vastgesteld.	30 april 2023	Vervolg op C.4.1.6.
		C.4.2	Aanschaf online portal voor de invoer van de belastingmiddelen loonbelasting, Inkomstenbelasting en Belasting op bedrijfsomzetten.	7. Aanbestedingstraject aanschaf portal afgerond.	31 juli 2023	Vorbereiding aanschaf software waaronder portal loopt.

		C.4.3	Opschonen van de CRIB-bestanden waarbij foutieve NAW-gegevens worden hersteld, relaties tussen entiteiten correct worden geregistreerd, personen die onterecht op actief staan worden gecorrigeerd.				C.4.3 loopt voor het vervolg mee in C.4.4.
		C.4.4	'Quick win'-maatregelen: voorbereiden en uitvoeren van (a) opschoning databestanden (zie C.4.3), (b) wegwerken achterstanden en (c) versneld innen en invorderen van achterstallige bedragen	8. Voortgangsrapportage vierde kwartaal ten aanzien van de uitvoering van de quick wins inclusief reflectie.	31 januari 2023		De voortgangsrapportage is opgeleverd.
				9. Voortgangsrapportage eerste kwartaal 2023 ten aanzien van de uitvoering van de quick wins inclusief reflectie.	30 april 2023		
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Sint Maarten overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Overeenkomen onderlinge regeling tussen Nederland en Sint Maarten	1. Ambtelijke overeenstemming over inhoud en behandeling in Rijksministerraad.	Zo spoedig mogelijk		Overleg is nog gaande, ambtelijke overeenstemming wordt binnenkort verwacht.
C.6	Wetgeving ten behoeve van ondertekening en inwerkingtreding Establishment Agreement Wereldbank wordt aangenomen en geïmplementeerd.	C.6.1	Implementatie wetgeving (belastingparagraaf) Establishment Agreement Wereldbank.	4. Publicatie Landsverordening.	Zo spoedig mogelijk		Wetgeving is gepubliceerd
THEMA D: FINANCIËLE SECTOR							
D.1	Er wordt een integrale doorlichting van de financiële sector uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.1.1	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig.	Doorlopend		De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang
D.2	Er wordt een integrale doorlichting van het stelsel van toezicht (wet- en regelgeving, toezichtbeleid) op de financiële markten uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.2.1	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zullen in lijn met de aanbevelingen van het IMF de transitie naar risico-gebaseerd toezicht en de versterking van toezichthandhaving worden geprioriteerd.	Doorlopend		Zie D.1.1.
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1	Onderzoek naar dollarisatie door IMF.	2. CBCS zal op basis van de bevindingen van het IMF-rapport over de voor- en nadelen van de dollarisatie als eerste follow-up analyseren hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen.	Q1 2023		Dit betreft een onderzoek van het IMF met betrekking tot de voordelen en nadelen van dollarisatie ten opzichte van het hebben van een eigen munt. Het IMF-rapport is in augustus 2021 opgeleverd als IMF selected issue paper. De CBCS heeft hierop gereageerd met een position paper in september 2021. De regering van Sint Maarten en Curaçao hebben zich

							vervolgens beide uitgesproken voor handhaving van de eigen munt. De CBCS is derhalve bezig met de voorbereiding van de introductie van nieuwe bankbiljetten en munten voor de Caribische gulden, zoals in de wet op 10-10-10 vastgelegd. De introductie vindt plaats in 2024. Dit traject verloopt volgens schema. Deze activiteit komt niet terug in de volgende Uitvoeringsagenda.
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Voortzetting plan van aanpak CBCS, ontwikkeling wetgevingskalender en afspraken met WJZ over versterking wetgevingscapaciteit.	2. Wetgevingskalender implementeren. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zullen in lijn met de aanbevelingen van het IMF zal bij de verdere uitvoering de modernisering van het resolutieraamwerk worden geprioriteerd. Daarnaast zal CBCS een roadmap ontwikkelen voor het adresseren van de resultaten van het geplande asset quality review.	Doorlopend		De invoering van DGS loopt op schema. De tekst van het landsbesluit houdende algemene maatregelen is opgesteld, besproken met de sector en gereed om te worden vastgesteld. De voorbereiding voor de operationele implementatie is in samenwerking met DNB gestart. De samenhang met Curaçao wordt steeds in het oog gehouden en bepaald ook deels het tempo van invoering.
D.5	De governance van de CBCS wordt versterkt, conform internationale best practices waaronder door het scheiden van verschillende taken binnen de CBCS.	D.5.2	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de interne organisatie van de CBCS.	1. Voortgang aanbevelingen naar aanleiding van review interne organisatie monitoren. Bij de opvolging van de aanbevelingen uit het IMF-rapport staat de absolute onafhankelijkheid van de CBCS voorop.	Doorlopend		Het onderzoek is afgerond.
THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN							
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Onderzoek huidige arbeidsmarktbeleid en wet en regelgeving.	9. Een addendum op de plannen van aanpak van E.1, E.3 en E.4 is vastgesteld door Sint Maarten en Nederland, waarin wordt vastgelegd dat de bevindingen van deze onderzoeken leiden tot een integrale sociaaleconomische hervormingsagenda in januari/februari 2023.	1 januari 2023		Het addendum is vastgesteld.
		E.1.2	Integrale sociaal-economische hervormingsagenda (zie ook maatregelen E.3 en E.4)	1. Opdracht gegeven tot concept "notitie" t.b.v. integrale sociaal-economische hervormingsagenda	1 februari 2023		De opdrachtverstrekking voor de formulering van de geïntegreerde sociaaleconomische hervormingsagenda is medio februari verstrekt.
				2. Notitie integrale sociaal-economische hervormingsagenda gereed.	1 april 2023		De opdracht is wat uitgebreid met meer stakeholder consultaties. Uitvoering is medio februari gestart. De notitie zal waarschijnlijk in mei gereed komen.
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				

E.3	<p>Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	E.3.2	Implementatieplannen voor maatregelen tegengaan illegale tewerkstelling vaststellen.	11. Implementatieplan kortetermijnmaatregelen vastgesteld.	1 januari 2023		Het implementatieplan is vastgesteld op 21 november 2022.
		E.3.3	<p>Implementatieplannen voor maatregelen tegengaan illegale tewerkstelling uitvoeren.</p>	4. T.a.v. maatregel 3: Update regulering uitzendbureaus is nodig om misbruik tegen te gaan. Opdracht dataverzameling over uitzendbureaus opgesteld; Opdracht voor overzicht van wetgeving m.b.t. uitzendbureaus opgesteld.	1 mei 2023		Het projectteam werkt aan het opstellen van beide opdrachten.
				5. T.a.v. maatregel 4: wetgeving administratieve handhaving wordt herzien zodat boetes kunnen worden opgelegd bij illegale tewerkstelling. Opdracht tot review van de wetgeving administratieve handhaving is aanbesteed.	1 mei 2023		Opdracht is aanbesteed en opdrachtnemer heeft een eerste ontwerp-landsverordening houdende wijziging van de Landsverordening bestuurlijke handhaving gedeeld.
E.4	<p>Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.</p>	E.4.2	Integrale sociaal-economische hervormingsagenda (zie ook maatregelen E.3 en E.4)				
E.5	<p>Sint Maarten verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025) tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Sint Maarten en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.</p>	E.5.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				

E.6	Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen.	E.6.2	Implementatie aanbevelingen naar aanleiding van onderzoek ondernemerschap- en investeringsklimaat.	2. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen vastgesteld.	31 januari 2023		Het plan van aanpak is nog niet vastgesteld omdat een deel van de benodigde informatie ontbreekt (i.c. financiële data). Om verdere vertraging te voorkomen zal het plan in Q1 worden vastgesteld en later worden aangevuld met een addendum waarin budgetten voor (deel)projecten worden gespecificeerd. Er zijn tevens gesprekken gevoerd aangaande de inhuur van extra capaciteit, om onnodige vertraging in dit traject te beperken. De besluiten over extra capaciteit zullen ook in Q1 plaatsvinden.
				3. Uitvoeren aanbevelingen 1.1, 1.2, 1.6 en 1.10 uit het onderzoek ondernemerschap- en investeringsklimaat.	1 maart 2023		Criteria voor vergunningen / permits en licenties zijn opgesteld maar nog niet definitief vastgesteld (aanbeveling 1.1 en 1.2). Een aantal kleine wijzigingen dienen te worden doorgevoerd. Na vaststelling kan het eerder gemandateerde afdelingshoofd (aanbeveling 1.6) beslissingen nemen m.b.t. het verlenen van vergunningen. Ondanks de onderbezetting, loopt de implementatie redelijk op schema.
				4. Uitvoeren aanbevelingen, 3.1, 3.3 en 3.4 uit het onderzoek ondernemerschap- en investeringsklimaat.	1 juni 2023		Gesprekken met de KvK over het online beschikbaar stellen van informatie over het starten van een onderneming, het ontwikkelen van een standaardpakket voor nieuwe ondernemers en het opzetten van offline en online training voor beginnende ondernemers zijn gaande (aanbeveling 3.1, 3.3 en 3.4).
				5. Uitvoeren overige prioriteiten (1.3, 1.7, 1.8, 1.9 en 5.1)	1 januari 2024		Eerste ideeën omtrent het invoeren van de lex silencio positivo zijn gevormd (1.9). Afhankelijk van de uitkomsten van E.6.2.3 zal helder worden welke vergunningen kunnen worden verwijderd en voor welke vergunningen in aanmerking komen voor ex post eisen (1.3, 1.7). Er is een eerste concept mededingingswet gereed (5.1). De mededingingswet zal door de private sector worden gehandhaafd.
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.	E.7.1	Ontwikkelen van een Plan van Aanpak met vier pijlers: 1. Maken van een ruimtelijk economische strategie, 2. Gronduitgifte beleid inclusief grond inventarisatie, 3. Grondprijnsbeleid, 4. Wegwerken financiële achterstanden en onvolkomenheden in de administratie	3. Plan van Aanpak opgesteld.	1 maart 2023		Het plan van aanpak is in concept gereed en zal spoedig worden aangeboden ter vaststelling.
				4. Plan van Aanpak vastgesteld.	1 mei 2023		Het plan zal volgens planning worden aangeboden ter vaststelling en is al op bestuurlijk niveau besproken.

THEMA F: ZORG						
F.1	Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).	F.1.1	Doorlopend.			Sint Maarten werkt, met ondersteuning van VWS, aan het beheersen en bestrijden van de (gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.
F.2	In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en andere inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan: – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuiscapaciteit); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit.	F.2.2	Voorstel om in gezamenlijkheid (Dutch Caribbean Hospital Alliance (DCHA) + het platform voor Zorgverzekeraars CAS-BES (PSZ)) een programma van eisen op te stellen waarop een (op kwaliteit en kosten gebaseerde) inventarisatie van tarieven van de bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en zorginstellingen op andere bestemmingen (Colombia, Dominicaanse Republiek, Nederland) gestoeld zal worden.	2. Start procedure aanbesteding comparatief onderzoek tarieven ziekenhuizen aangesloten bij DCHA bij interinsulaire medische uitzendingen	31 maart 2023	De verwachting is dat DCHA en SZV de tender voor het onderzoek eind eerste kwartaal hebben uitgezet.
		F.2.4	Bewerkstelligen aansluiting ICT-systemen van ziekenhuisinstellingen van Curaçao, Aruba, Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius tot ZORG-CERT	2. Afronding aansluiting van alle bij DCHA aangesloten ziekenhuizen tot de wereldwijde cyber-security organisatie ZORG-CERT.	31 maart 2023	Alle ziekenhuizen aangesloten bij DCHA zijn inmiddels aangesloten bij ZORG-CERT.
		F.2.5	Summit DCHA–Platform Samenwerkende Zorgverzekeraars (PSZ) op Bonaire.	2. Implementatie/uitwerking gemaakte afspraken tijdens de summit DCHA - SZV van 28 november te Bonaire. Het betreft uitwerking van de gemaakte afspraken inzake: • Comparatief onderzoek/kostprijsanalyse DCHA (zie ook F.2.2.2) • Medische evacuatie in crisissituaties • Gezamenlijk inkoop geneesmiddelen • Medische uitzendingen • Meerjarig jaarplan samenwerking SZV/DCHA	31 maart 2023	De voorbereidingen voor genoemde acties lopen op schema.

F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.1	Opstellen en uitvoeren plan van aanpak met als doel het verhogen van de doelmatigheid en effectiviteit van de zorg op lange termijn (General Health Insurance).	16. een public awareness plan is geformuleerd met medewerking van de Ministeries van Volksgezondheid (VSA), Algemene Zaken (AZ) en Financiën en het uitvoeringsorgaan voor de sociale zekerheid SZV.	1 januari 2023		De Public Awareness and Adoption Strategy is in samenwerking met SZV beschreven. De oorspronkelijke planning was te optimistisch. Bij het opstellen van het plan bleek de problematiek van public relations en bewustwording complexer dan eerder aangenomen. Het plan ligt nu ter goedkeuring bij de minister van VSA en Algemene Zaken.
				18. Landsverordening en LBHam General Health Insurance zijn goedgekeurd door Ministerraad en verzonden naar Sociaal economische Raad en Council for Public Health	1 januari 2023		De LV en LBHam GHI zijn doorgelicht en na aanpassing goedgekeurd door JZ&W. Het is de bedoeling dat ze in de week van 20 februari na goedkeuring door de CoM worden doorgestuurd naar de SER en CPH (Advies commissie voor Volksgezondheid) voor een spoedadvies. Tevens zal een technische briefing plaatsvinden om de beoordeling te versnellen.
				19. Public awareness campagne goedgekeurd door Minister VSA en SZV	1 januari 2023		De Public Awareness and Adoption Strategy is in samenwerking met SZV beschreven en ligt nu ter goedkeuring bij de minister van VSA en Algemene Zaken. Goedkeuring wordt nu uiterlijk 1 maart verwacht.
				20. Landsverordening en LBHam aangeboden aan de Raad van Advies	1 maart 2023		De LV en LBHam GHI worden informeel doorgestuurd naar de Raad van Advies parallel aan de review door de SER. Tevens zal een technische briefing plaatsvinden om de beoordeling t.z.t. te versnellen.
				21. Public awareness materiaal ontworpen en goedgekeurd	1 maart 2023		Er is enige vertraging bij de opstart van de Public Awareness and Adoption Campaign. Na goedkeuring deze maand kan de research fase pas aanvangen. De vertraging wordt ingeschat op 2 maanden. Het beïnvloedt de haalbaarheid van invoering van de GHI in januari 2024 niet.
				22. Advies RvA ontvangen	31 maart 2023		Zie punt 18.
		F.3.2	Opstellen plan van aanpak met als doel het verhogen van de houdbaarheid van het zorgstelsel op de korte termijn, waarbij in ieder geval wordt gekeken naar het uitvoeren van behoefteteraming zorginstellingen, efficiënte inkoop medicijnen en preventieve zorg.	3. Plan van aanpak vastgesteld. Dit plan werkt een aantal maatregelen ter beheersing van de inkoop- en uitvoeringskosten van zorg uit. Dit gaat met name over de inkoop van (generieke) medicijnen, maar bijvoorbeeld ook preventie en de uitwisseling van gegevens tussen artsen, ziekenhuis, laboratoria, apotheken, etc.	1 januari 2023		Het plan van aanpak is gereed, in de formele goedkeuring was nog enige aanvullende toelichting nodig, goedkeuring wordt nu binnen enkele weken verwacht.

				4. Externe consultaties over wetswijzigingen Pharmaceutical Cost Control Program fase II met SZV, inspectie VSA, GVS en registratie commissie afgerond. Nieuwe concept wetgevings-documenten gereed.	31 januari 2023		Deadline is gehaald, de activiteiten zijn voltooid.
				5. Huisartseninformatiesysteem in werking bij 8 huisartsenpraktijken.	31 maart 2023		Deze deadline is nog steeds realistisch.
THEMA G: ONDERWIJS							
G.1	<p>Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onderwijskwaliteit, lesmethoden en –middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). <p>Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken.</p> <p>Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	G.1.1	Doorlichting van het onderwijsbestel.	6. Afspraken over vervolgstappen aanbevelingen doorlichting	31 maart 2023		Er worden gesprekken gevoerd met de Ministerie over de vervolgstappen.
THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT							
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1	Doorlopend.				

H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.3	Schrijven nieuwe kansspelwet- en regelgeving	3. Opstellen lagere wet- en regelgeving	Nader te bepalen		Hier zal aan worden gewerkt zodra medio maart een nieuwe conceptversie van de landsverordening op is opgeleverd. De verwachting is dat een groot deel van de uitvoeringsregelingen (landsbesluiten houdende algemene maatregelen (LB-ham's) per 1 juli in concept gereed zullen zijn.
				6. Ontvangen voorstel organisatiestructuur Sint Maarten Gaming Authority (SMGA) door Nederland	Nader te bepalen		Is onderdeel van de nog uit te voeren Business Case (H.2.6)
				7. Feedback/ advies op voorgestelde organisatiestructuur Sint Maarten Gaming Authority (SMGA) door Nederland	Nader te bepalen		Zie H.2.3.6
		H.2.4	Implementatie van Plan van Aanpak- technische keuring/ audit speelautomaten	1. Een technische audit van kansspelapparatuur. Feitelijke situatie van de in gebruik zijnde kansspelapparaten en -hulpmiddelen controleren.	30 juni 2023		Deze audit zal niet worden uitgevoerd. Er zal voor worden gekozen een algemene standaard over te nemen (en niet zelf een te ontwikkelen), waardoor een technische audit op dit moment niet nodig, noch efficiënt, is.
		H.2.5	Onderzoek naar kansspelverslaving door een externe partij	1. Uitzetten opdracht onderzoek naar kansspelverslaving op Sint Maarten	Nader te bepalen		De opdracht is reeds uitgezet. Deadline wordt gesteld op 1 juni zodat de uitkomsten van het onderzoek zo nodig nog meegenomen kunnen worden in de lagere wet- en regelgeving.
		H.2.6	Business case Sint Maarten Gaming Authority	1. Uitzetten opdracht businesscase	1 maart 2023		Er zal een request for proposal worden opgesteld voor 1 maart.
	2. Toewijzen opdracht business case			1 mei 2023		Vervolg op H.2.6.2	
	H.2.7	Schrijven nieuwe kansspelwet- en regelgeving	1. Verwerken advies en feedback voortkomend uit de door NL uitgevoerde toets op de nieuwe kaderwetgeving.	1 maart 2023		Wordt aan gewerkt met behulp van een ingehuurde jurist. Verloopt voorspoedig, eind februari/ begin maart wordt een nieuw concept opgeleverd.	
2. NL geeft feedback/ advies op lagere wet- en regelgeving			Nader te bepalen		Vervolg op H.2.7.1		
3. Feedback / advies wordt verwerkt			Nader te bepalen		Vervolg op H.2.7.2		
H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1	Projectfase uitvoeren op basis van vastgesteld plan van aanpak.	4. Hoofdstuk 1 conceptwetsontwerp	1 januari 2023		Tijdens het JVO van januari 2023 heeft de projectgroep conform planning het eerste hoofdstuk, incl. MvT, van de consensusrijkswet aan de opdrachtgever opgeleverd
				5. Hoofdstuk 2 conceptwetsontwerp	Nader te bepalen		Conform planning
				6. Hoofdstuk 3 conceptwetsontwerp	Nader te bepalen		Conform planning

H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.1	Opvolgen aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving m.b.t. het criminaliteitsfonds.	5. Het beleidsplan 2023 Criminaliteitsfonds is vastgesteld.	31 december 2022		Hoewel het beleidsplan nog niet is vastgesteld is het in de afrondende fase waarbij het Ministerie van Justitie het plan van laatste ronde commentaar heeft voorzien.
				6. Handboek Crimefonds is vastgesteld.	31 december 2022		Ook het handboek is nog niet vastgesteld maar bevindt zich in de afrondende fase.
				7. Financiële administratie is ingericht.	31 december 2022		Voor het opzetten van de financiële administratie van het Criminaliteitsfonds is deze periode een online versie van Quickbooks aangeschaft.
				8. Een uitvoeringsorganisatie is opgericht en ingewerkt.	31 januari 2023		De controller van het Ministerie van Justitie draagt zorg voor de implementatie van de financiële administratie en het beheer ervan.
				9. Een stuurgroep Misdaadbesteding is opgericht en ingericht.	1 maart 2023		De instelling van de stuurgroep (benoeming leden) o.g.v. het Lb ham heeft nog niet plaatsgevonden.
				10. Evaluatie afgerond en project afgesloten.	1 mei 2023		De evaluatie kan pas plaatsvinden na de afronding van de bovengenoemde resultaten. Gezien de opgelopen vertraging zal de deadline moeten worden aangepast naar een realistischer moment.
H.20	Om de detentieomstandigheden te verbeteren zal Sint Maarten in overleg met Nederland de gemaakte afspraken verbetermaatregelen uit 2018 uitvoeren en zo nodig de hiervoor benodigde middelen vrijmaken en in de begroting opnemen.	H.20.1	Realiseren verbetermaatregelen.	1. Verbetermaatregelen gerealiseerd.	30 juni 2023		Er is voortgang zichtbaar op de invulling van deze maatregel. De opleidingen voor de gevangenisbewaarders zijn gestart, de brandmeldinstallatie is afgerond en er zijn vorderingen op de installatie bliksembeveiliging. Een aandachtspunt blijft de implementatie van de functieboeken, hetgeen tot op heden nog niet is gebeurd. Het Ministerie van Justitie dient dit samen met Ministerie van Financiën uit te werken. Een ander aandachtspunt is de realisatie van werkplaats, waar nog steeds geen partij voor is aangewezen. Voor deze laatste punten is op korte termijn besluitvorming vanuit Minister van Justitie nodig.
H.21	Om te voldoen aan de (internationale) eisen m.b.t. detentie zal Sint Maarten voor 15 februari 2021 met Nederland UNOPS de opdracht geven tot een vooronderzoek om te komen tot een lange termijn plan voor de detentiesituatie op Sint Maarten. Op basis van het vooronderzoek zullen vervolgacties worden uitgezet en uitgevoerd om uiteindelijk de detentiesituatie structureel te verbeteren.	H.21.1	Ondertekenen projectovereenkomst en -voorstel met UNOPS, met Nederland als financier en Sint Maarten als opdrachtgever en bij ondertekening Fase 2 ook medefinancier.	2. Projectovereenkomst en -voorstel Fase 1 en vervolgens Fase 2 met UNOPS zijn ondertekend door Nederland als financier en Sint Maarten als opdrachtgever (voor Fase 2 ook medefinancier) en governance-framework is opgezet.	Nader te bepalen		Op 7 december 2022 is de overeenkomst tussen Sint Maarten en UNOPS ondertekend om Fase 1 (ontwerp tijdelijke en lange termijn faciliteiten) van start te laten gaan. Hiermee is het 1e gedeelte van de maatregel volbracht. Gedurende 2023 dient Sint Maarten zich gezamenlijk met BZK in te spannen om te komen tot een projectvoorstel en -overeenkomst voor Fase 2, de daadwerkelijke bouw.

Bijlage B: Zienswijzen van de Landen op Uitvoeringsrapportage

Bijlage B.1: Zienswijze Aruba

Bijlage B.2: Zienswijze Curaçao

Bijlage B.3: Zienswijze Sint Maarten

Zienswijze

Van: het ministerie van Algemene Zaken namens Land Aruba

Datum: 3 maart 2023

Onderwerp: zienswijze van Land Aruba op de uitvoeringsrapportage van het landspakket no. 1 2023

Inleiding:

Zoals eerder beschreven verloopt de samenwerking tussen Nederland en Aruba goed. Er wordt getracht om op constructieve wijze invulling te geven aan de overeengekomen hervormingen. Van belang hierbij zijn de recente ontwikkelingen naar aanleiding van het vierlandenoverleg van januari jl. in Sint-Maarten. Gedurende dit overleg zijn er afspraken gemaakt over de juridische inkadering van de hervormingsafspraken in de vorm van een onderlinge regeling. Het streven van deze onderlinge regeling is, onder andere, om op een evenwichtige wijze de hervormingen door te voeren op basis van consensus en met behoud van eigenaarschap.

Als er gereflecteerd wordt op de huidige uitvoeringsrapportage valt onder meer op te merken dat de hoeveelheid acties en de steeds verdere uitbreiding van de maatregelen urgente aandachtspunten zijn. Ondanks dat de landenteams in Aruba bij bepaalde maatregelen ondersteund kunnen worden met mensen en middelen, dient het gesprek gevoerd te worden over de daadwerkelijk prioritering van de hervormingen. Een complicerende factor in dit geheel is de toepassing van verandermanagementmodellen zoals de 'Theory of Change'. Hoewel dit model als een zeer bruikbaar model wordt beschouwd is de uitvoering hiervan zeer arbeidsintensief. Door tegelijkertijd invulling te moeten geven aan de maatregelen, het arbeidsintensieve proces van de Theory of Change moeten ondergaan terwijl daarnaast de reguliere werkzaamheden uiteraard ook verricht moeten worden, dreigen de landenteams vast te lopen in de uitvoering. Dit is voor Aruba een ongewenste situatie, waarvan de nadelige gevolgen tijdig gemitigeerd dient te worden. Het uitgangspunt voor Aruba blijft om op slagvaardige en haalbare wijze invulling geven aan de hervormingen met oog voor de context. De komende periode zal het gesprek met Nederland verder hierover gevoerd worden.

Hierna worden enkele aandachtspunten verder specifiek toegelicht:

Uitvoeringsrapportage:

- In de inleidende tekst behorende bij deze rapportage wordt aangegeven dat er gerapporteerd wordt over de periode 16 november 2022 tot en met 15 februari 2023. Opgemerkt dient te worden dat de rapportage uitspraken doet over gesprekken die momenteel op ambtelijk niveau gevoerd worden en die nog niet bestuurlijk afgestemd zijn. Hoewel er mogelijk getracht wordt om inzicht te geven in de vervolgstappen die besproken worden, wordt er tegelijkertijd waarde aan gehecht om in de uitvoeringsrapportage voornamelijk stil te staan bij de reeds overeengekomen beoogde resultaten.

Prestatiemanagementsysteem:

- Door de ministerraad is besloten om het jaar 2023 als overgangsjaar te hanteren voor het prestatimanagementsysteem. Daarnaast is er ook besloten om de planningsgesprekken conform afspraak nog dit jaar hun doorgang te laten vinden. Het belang van dit systeem wordt door het Land onderschreven, rekening houdend met de complexiteit behorende bij de uitvoering.

Digitalisering:

- Op zeer constructieve wijze zijn de gesprekken over digitalisering van de dienstverlening van de overheid in Aruba met Nederland gevoerd. Van belang hierbij is dat er synergie wordt gezocht met de al bestaande visie van Aruba aangaande digitalisering en e-Government. In het verlengde hiervan dient benadrukt te worden dat ook voorafgaand aan het landspakket het land Aruba al via diverse diensten digitaliseringstrajecten was gestart.

Belasting:

- Gesprekken omtrent de belastinghervormingen worden weer opgepakt en op constructieve wijze gevoerd. Zo worden er concrete stappen ondernomen om per 1 juli 2023 belastingen te heffen aan de grens. Heffingen aan de grens zullen leiden tot meer nakoming (compliance), en zullen daarmee bijdragen aan een gelijk spelveld. Daarnaast is Aruba Nederland zeer erkentelijk voor de recent toegekende steun ten behoeve van de doorontwikkeling van de belastingdienst en de inhaal van achterstanden. Getracht zal worden om de komende periode actoren te betrekken en deze onderdeel te laten zijn van de nodige verandering.

Vreemdelingenbeleid:

- Hierbij kan aangegeven worden dat, hoewel het thema vreemdelingenbeleid een complex thema is, er op ambtelijk niveau goed wordt samengewerkt. Aruba is het ambtelijk team van Nederland ook erkentelijk daarvoor. Wel dient aangegeven te worden dat het in deze rapportage genoemde toelatingsbeleid geen onderdeel vormt van het landspakket en daarom enkel gedeeld is vanuit collegiaal perspectief.

Bescherming persoonsgegevens:

- Dit thema heeft de aandacht van het bestuur in Aruba. De komende periode zal er met de diverse ambtelijke teams aan tafel gezeten worden om het traject te stroomlijnen. In de rapportage is een constatering opgenomen over de rol van DWJZ waarover die directie niet is gehoord. Binnenkort zal Aruba met Nederland hierover in overleg treden.

Aan: De Rijksministerraad
D.t.k.v. de Staatssecretaris van
BZK en Digitalisering
Mevr. A van Huffelen
Den Haag
NEDERLAND

Datum
1 maart 2023

Zaaknummer
2023/011626

Uw brief

Uw kenmerk

Onderwerp
Zienswijze Land Curaçao op concept
Uitvoeringsrapportage landspakketten Aruba, Curaçao en
Sint-Maarten voor de periode: 16 november 2022 – 15
februari 2023 (gedeelte Curaçao)

Pagina's: 3

Bijlagen

Geachte Raad,

Naar aanleiding van de verslaggeving van de Tijdelijke Werkorganisatie (TWO) in Hoofdstuk 3 en bijlage A2 van de Uitvoeringsrapportage landspakketten Aruba, Curaçao en Sint-Maarten over de periode van 16 november 2022 – 15 februari 2023, wenst de regering van het Land Curaçao u als volgt te informeren.

De regering constateert dat tijdens de verslagperiode van de onderhavige uitvoeringsrapportage er wederom goede voortgang is geboekt bij de uitvoering van een groot aantal onderdelen van het Landspakket. De diverse ministeries hebben, met de ondersteuning, begeleiding en monitoring vanwege de Nationale Hervormingscommissie (NHC) van de regering van Curaçao, grote inspanningen verricht om het hervormingsprogramma met betrekking tot alle thema's, ondanks de financiële- en personele uitdagingen, verder vorm te geven. Desondanks is bij de uitvoering van een aantal voorgenomen hervormingsmaatregelen enige vertragingen opgetreden, die te wijten zijn aan financiële- en personele uitdagingen, de bestuurlijke complexiteit van de daarbij behorende besluitvorming, het wetgevingstraject en de opdrachtverlening van overheidswege aan externe adviseurs.

De regering herhaalt dat de TWO bij haar evaluaties in de uitvoeringsrapportage meer rekening moet leren houden met de beschikbare capaciteit, realistische planningen en/of bestuurlijke prioriteiten en de belangenafweging door de regering van Curaçao. Mitsdien heeft de regering de NHC verzocht om het vorenstaande bij de TWO te blijven benadrukken. Met name het eigenaarschap van het Land Curaçao vereist doorlopend aandacht voor de politiek-bestuurlijke belangenafweging, gevoeligheden en prioritering, zoals dat onder meer het geval is (geweest) bij belangrijke hervormingen in de belastingensfeer en de online kansspelen.

In het kader van de nieuwe onderlinge regeling voor samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk bij de uitvoering van hervormingen in de publieke sector van de Caribische landen van het Koninkrijk zal zeer binnenkort door de TWO rekening gehouden moeten gaan worden met een meer gezamenlijke werkwijze bij de monitoring, waarbij nog meer dan thans het geval is de nadruk moet komen te liggen op gezamenlijkheid (in begeleiding, ondersteuning en monitoring) en aandacht moet zijn voor ondercapaciteit bij de uitvoering en monitoring van het hervormingsprogramma zoals opgenomen in het landspakket. Daarbij is van belang dat de uitgangspunten van het eigenaarschap van Curaçao, zoals ook hiervoor aangegeven, niet uit het oog worden verloren, zodat op termijn sprake zal zijn van duurzaam verankerde hervormingen, die ook duurzaam onderhouden kunnen worden door het lokale overheidsapparaat.

Tot slot vraagt de regering wederom aandacht voor de wijze waarop door TWO, de Nederlandse ministeries en overige overheidsinstellingen omgegaan wordt met gevoelige of niet-publieke informatie van de regering en overheidsentiteiten in het kader van de Nederlandse Wet Open Overheid (WOO). Bij de samenwerking en uitwisseling van informatie met hiervoor genoemde Nederlandse overheidsinstellingen wordt door de Curaçaose counterpartorganisatie van de TWO (i.c. de NHC) en de lokale ministeries en instellingen veel informatie gedeeld die niet bestemd is voor publicatie. Ook hiervoor moeten er op korte termijn nadere afspraken worden gemaakt in het werkwijzereglement, zoals voorzien in de nieuwe onderlinge regeling.

Hoogach

G

ent, tevens minister van Algemene Zaken

PRIME MINISTER OF SINT MAARTEN
Minister-President van Sint Maarten

Philipsburg, 3 maart 2023

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De Staatsecretaris Koninkrijksrelaties en digitalisering, mevrouw Alexandra van Huffelen,
Postbus 20011
Turfmarkt 147
2500 EA Den Haag
Nederland

Onderwerp: uitvoeringsrapportage 16 november'22 – 15 februari '23
DIV#

Geachte mevrouw van Huffelen,

Sint Maarten heeft dit kwartaal wederom mooie resultaten neergezet. Het merendeel van deze resultaten zijn bovendien binnen de afgesproken tijd behaald, ondanks de nog altijd spelende bottlenecks, zoals een geringe capaciteit.

Om oplossingen te bedenken voor het capaciteitsprobleem, probeert Sint Maarten inzicht te krijgen in de omvang, aard en de kenmerken van het probleem. Het medewerkerstevredenheid onderzoek is een van de methoden om de kern van het probleem boven tafel te krijgen. Dit onderzoek is succesvol afgerond. 45,6 % van de ambtenaren heeft meegewerkt aan het onderzoek. Het eindrapport wordt in het tweede kwartaal opgeleverd en teruggekoppeld aan de organisatie, tezamen met aanbevelingen, die op korte, tot lange termijn geïmplementeerd kunnen worden.

Alhoewel een capaciteitsprobleem niet op korte termijn opgelost zal zijn, wordt wel verwacht dat de resultaten van het onderzoek handvatten zullen bieden ter verbetering van de efficiency (productiviteit) van de overheid op korte termijn. Tijdig en structureel handelen is van belang om het vertrouwen vast te houden van de ambtenaren. Het medewerkerstevredenheid onderzoek heeft namelijk verwachtingen geschapt ten aanzien van het verbeteren van werkomstandigheden op korte termijn.

Prime Minister / Minister-President

Government Administration Building
Post Office Box 943, Philipsburg / Soualiga road 1, Sint Maarten
(T) +721-5426058 ext. 2994

Ten behoeve van het verbeteren van de efficiency en effectiviteit van de overheid is het ook belangrijk dat zo snel mogelijk overeenstemming bereikt wordt over een lange termijn strategie en planning. Het afgelopen kwartaal is daarom doorgewerkt aan het vaststellen van de onderlinge samenhang tussen de hervormingsmaatregelen en de ontwikkelingsprogramma's en projecten. Onder de drie ontwikkelingsthema's van de Nationale Visie van Sint Maarten wordt in detail geformuleerd en gevisualiseerd hoe de huidige en toekomstige activiteiten van de overheid zullen leiden tot de gewenste doelstellingen en dus de visie van Sint Maarten. Deze zogeheten verandervaden (Roadmaps/Theory of Change) worden uitgewerkt in een nationaal ontwikkelingsplan.

In de voortgangsrapportage van het laatste kwartaal 2022 is reeds benadrukt dat het formuleren van een lange termijnstrategie, inclusief planning geen eenvoudige taak is. Sint Maarten zal dan ook worden ondersteund door een team dat ervaren is in het opstellen van dergelijke verandervaden en lange termijn strategieën.

Tot slot wil ik nog kort stil staan bij de zorgen die geuit zijn over de communicatie binnen het ministerie van Justitie in Sint Maarten. Dit is een direct gevolg van het capaciteitsprobleem. Gebrek aan personeel, en met name ter ondersteuning van de waarnemend secretaris-generaal van Justitie, in de vorm van projectmanagement, is in de vorige rapportage reeds naar voren gebracht. Binnen het ministerie is recentelijk een nieuw waarnemend secretaris-generaal aangesteld.

De secretaris-generaal probeert de communicatielijnen te versterken. Van belang hierbij is dat alle partijen zich houden aan de vastgestelde werkwijze van Sint Maarten. Dit geldt tevens voor externe partijen, zoals het ministerie van Justitie en Veiligheid Nederland, die ondersteuning biedt aan Sint Maarten. Er zijn incidenten bekend dat de afdeling Veiligheid in Nederland soms direct communiceert met de TWO, zonder hierbij de secretaris-generaal van Justitie in Sint Maarten of het secretariaat (ministerie van Algemene Zaken) te betrekken in de correspondentie. De interne structuur en met name de centrale aanspreekpunten van de overheid van Sint Maarten zijn van belang voor het waarborgen van de coördinatie en het bewaken van de voortgang van projecten.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Silveria E. Jacobs
Minister-Président van Sint Maarten

Prime Minister / Minister-President

Government Administration Building
Post Office Box 943, Philipsburg / Soualiga road 1, Sint Maarten
(T) +721-5426058 ext. 2994

Bijlage C: Reactie TWO op Zienswijzen

Bijlage C.1: Reactie TWO op zienswijze Aruba

Aruba merkt in de zienswijze op de Uitvoeringsrapportage op dat het aantal acties in de Uitvoeringsagenda steeds groter wordt. TWO Nederland herkent dit maar vindt dit ook een logische ontwikkeling, nu de uitvoering van het landspakket verschuift van de onderzoeks- naar de implementatiefase. In die zin is de groei van het aantal acties onvermijdelijk en niet in alle gevallen te beperken door nadrukkelijker te prioriteren. Daarbij wordt de Uitvoeringsagenda steeds in consensus met Aruba opgesteld, waarbij expliciet ook de haalbaarheid van deadlines wordt besproken. Wel lijkt veel van het werk aan Arubaanse kant te worden gedaan door een relatief beperkt aantal mensen. Mede daarom ondersteunt TWO Nederland Aruba om capaciteitsknelpunten te ondervangen. TWO Nederland erkent dat dit niet in alle gevallen een oplossing is, maar dringt er wel op aan dat Aruba waar relevant gebruik maakt van deze mogelijkheid. Hierover wordt ook het gesprek gevoerd met het land.

Aansluitend bij het vorige punt merkt Aruba op dat het gebruik van de zgn. Theory of Change als ontwikkelmodel naast zinvol ook tijdrovend is. Het model draagt bij aan de gezamenlijke behoefte om tot heldere doelstellingen, lange termijn planning, prioritering en meer maatwerk te komen, en tevens om verbanden te leggen met andere beleidsprioriteiten, een behoefte die Aruba en Nederland delen. TWO Nederland erkent dat het komen tot heldere doelstellingen en uitgewerkte roadmaps arbeidsintensief is. Mede daarom zijn er inmiddels afspraken gemaakt over welke Theories of Change als eerste worden opgepakt.

Verder merkt Aruba terecht op dat in de rapportage uitspraken worden gedaan over gesprekken die momenteel ambtelijk worden gevoerd en die nog niet bestuurlijk zijn afgestemd. Aruba doelt hiermee specifiek op de vervolgacties naar aanleiding van de doorlichting van semi overheidsbedrijven, die in de inleidende tekst van de Uitvoeringsrapportage worden benoemd. Deze tekst loopt voor dit onderwerp inderdaad vooruit op de feiten.

Aruba constateert dat het toelatingsbeleid geen onderdeel is van het landspakket. Hoewel dit op zich correct is, is het toelatingsbeleid wel van invloed op de quick wins die in het kader van het tegengaan van illegale tewerkstelling zijn opgenomen in de uitvoeringsagenda, en specifiek op het tijdpad om deze te realiseren. Daarbij is het zaak om deze beleidslijn in het vizier te houden bij de uitvoering van het landspakket, zodat het toelatingsbeleid en de quick wins gelijk op lopen. Daarom is dit onderwerp wel van belang voor de uitvoering van het landspakket.

De overige noties in de zienswijze geven geen aanleiding tot een reactie vanuit TWO Nederland.

Bijlage C.2: Reactie TWO op zienswijze Curaçao

In de zienswijze van Curaçao constateert de regering van Curaçao dat in het eerste kwartaal wederom goede voortgang is geboekt bij de uitvoering van een groot aantal onderdelen van het Landspakket. De TWO wijst echter ook op de toenemende vertragingen in de (politieke) besluitvorming bij meerdere hervormingen (waaronder financieel beheer, publieke sector, zorg en doorlichting overheidsentiteiten).

De regering van Curaçao stelt dat de TWO meer rekening moet leren houden met de beschikbare capaciteit, realistische planningen en/of bestuurlijke prioriteiten en de belangenafweging door de regering. Met name het eigenaarschap van het Land Curaçao vereist volgens de regering doorlopend aandacht voor de politieke- bestuurlijke belangenafweging, gevoeligheden en prioritering, zoals dat onder meer het geval is (geweest) bij belangrijke hervormingen in de belastingsfeer en de online kansspelen. De TWO wijst erop dat de planning voor de hervormingsactiviteiten in de uitvoeringsagenda's in nauw overleg met Curaçao is opgesteld en door Curaçao en Nederland gezamenlijk bestuurlijk is vastgesteld. Daarnaast stelt de TWO graag middelen beschikbaar aan Curaçao voor extra capaciteit indien deze bijdragen aan de realisatie van de hervormingen in het Landspakket. Van deze mogelijkheid maakt Curaçao nog maar beperkt gebruik. De TWO heeft juist in toenemende mate zorgen over het eigenaarschap bij een aantal hervormingen in het landspakket, omdat de (politieke) besluitvorming vooralsnog uitblijft. Hierdoor komen de bestuurlijk afgesproken resultaten in gevaar, zoals bij de hervorming van de publieke sector en van het fiscaal stelsel.

Daarnaast refereert de regering van Curaçao aan de nieuwe onderlinge regeling voor samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk. De regering stelt dat de TWO als gevolg hiervan zeer binnenkort rekening zal moeten houden met een meer gezamenlijke werkwijze bij de monitoring van het hervormingsprogramma zoals opgenomen in het landspakket en er aandacht moet zijn voor ondercapaciteit bij de uitvoering en monitoring. De TWO benadrukt dat deze nieuwe werkwijze tevens inhoudt dat Curaçao hierin gezamenlijk optreedt met de TWO. De TWO moet helaas constateren dat de samenwerking en gezamenlijkheid steeds vaker onder druk staan doordat belangrijke informatie voor de monitoring door Curaçao niet meer wordt gedeeld met de TWO omdat deze als intern of gevoelig wordt aangemerkt door de regering. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de online kansspelen en de fiscale hervormingen en dreigt nu ook in het zorgdossier (voortgang maatregelen bestuurlijk hoofdlijnenakkoord sanering CMC-entiteiten). De TWO hoopt dit met goede werkafspraken tussen Curaçao en Nederland op korte termijn te kunnen oplossen.

Tot slot vraagt de regering van Curaçao wederom aandacht voor de wijze waarop door Nederland wordt omgegaan met gevoelige of niet-publieke informatie van de regering en overheidsentiteiten in het kader van de Wet Open Overheid (WOO). Daarnaast verzoekt de regering van Curaçao om hierover op korte termijn nadere afspraken te maken in het op te stellen werkwijzereglement. In de brief van Staatssecretaris van Huffelen aan Minister Sylvania van 13 februari jl. is de wijze waarop Nederland omgaat met deze informatie uitgebreid toegelicht, met verwijzing naar de te volgen werkwijze bij openbaarmaking en de weigeringsgronden die de WOO biedt. Hieruit blijkt dat Nederland gevoelige informatie niet openbaar zal maken met het beroep op het belang van de internationale betrekkingen, en/of het goed functioneren van de Staat, en/of persoonlijke beleidsopvattingen voor intern beraad.

Bijlage C.3: Reactie TWO op zienswijze Sint Maarten

Sint Maarten geeft in de zienswijze op de Uitvoeringsrapportage aan dat er hard wordt gewerkt aan oplossingen van het capaciteitsprobleem, onder andere door middel van het medewerkerstevredenheidsonderzoek dat inzicht moet verschaffen in de kern van het probleem. TWO deelt de mening van Sint Maarten dat het van

cruciaal belang is om tijdig en structureel te handelen in het vervolgtraject hierop. TWO staat klaar om ondersteuning te bieden waar nodig.

Daarnaast geeft Sint Maarten aan dat er wordt gewerkt aan een lange termijnstrategie die voortvloeit uit de National Development Vision van Sint Maarten. Samen met de TWO wordt volgens de Theory of Change methode deze strategie ontwikkeld. In februari jongstleden is afgesproken dat TWO verdere ondersteuning zal bieden in dit traject.

De laatste opmerking van Sint Maarten ten aanzien van communicatie heeft betrekking op de vastgestelde werkwijze tussen TWO en Sint Maarten waarbij is afgesproken dat de afdeling Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BAK) van Sint Maarten fungeert als coördinatiepunt voor de implementatie van het Landspakket. Deze werkwijze wordt door TWO en Sint Maarten beiden ondersteunt. TWO zal met Sint Maarten bespreken hoe het afgegeven signaal over de communicatie op het terrein van Justitie beter kan worden ingericht zodat de coördinatie van de maatregelen gewaarborgd blijft.